מצורף גם לשבועון כפר חב"ד

ב"ה • ערב שבת קודש פרשת דברים-חזון • ח' מנחם־אב ה'תשפ"ב

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י **מליובאוויטש**
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

א'ת"ס

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת־השבוע • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים • יומנים ותאריכי חב"ד • שניים מקרא ואחד תרגום

צעירי אגודת חב"ד
חב"ד כל הלב לכל אחד

ועלינו כולנו לדעת ברור, אשר כל פעולה ופעולה, כל השתדלות והשתדלות להפיץ המעיינות חוצה - מאירות את חשך הגלות ומקרבות ביאת וגילוי המשיח. ואין די מלים לתאר כמה קשה אף רגע אחד יתר בגלות, וכמה יקר אף רגע אחד נוסף בגילוי משיח.

ובגילוי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן, אשר אז ירפא הקב"ה את המחיצה שבין עליונים לתחתונים כנ"ל, ויקיצו ורננו שוכני עפר, הנה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר הורה לנו הדרך והמסילה בה נעלה, יבוא בראשנו, בראש כל תלמידיו חסידיו ומקושריו והשייכים אליו, להוציאנו מן המיצר ולהביאנו למרחב י־ה בגאולה האמיתית והשלימה.

(אגרות קודש ח"ג עמ' רצד)

4 > דבר מלכות • 8 > ניצוצי רבי • 12 > עת לדעת • 14 > יומן מבית חיינו • 17 > לוח השבוע • 24 > שניים מקרא ואחד תרגום

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן	זריחת החמה	סוף	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	ציצית ותפילין		זמן ק"ש				
ו', ח' במנחם-אב	3.38	4.38	5.02	6.05	9.20	12.47	1.21	7.34.9	8.01
ש"ק, ט' במנחם-אב	3.40	4.39	5.03	6.06	9.21	12.46	1.20	7.34.1	8.00
א', י' במנחם-אב	3.41	4.40	5.04	6.07	9.21	12.46	1.20	7.33.2	7.59
ב', י"א במנחם-אב	3.42	4.41	5.05	6.07	9.21	12.46	1.20	7.32.3	7.58
ג', י"ב במנחם-אב	3.43	4.41	5.06	6.08	9.22	12.46	1.20	7.31.3	7.57
ד', י"ג במנחם-אב	3.45	4.42	50.7	6.09	9.22	12.46	1.20	7.30.4	7.56
ה', י"ד במנחם-אב	3.46	4.43	5.07	6.09	9.22	12.46	1.19	7.29.4	7.55
ו', ט"ו במנחם-אב	3.47	4.44	5.08	6.10	9.22	12.46	1.19	7.28.4	7.54

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
דברים - חזון	18:53	20:12	19:15	20:14	19:05	20:15	19:13	20:12
ואתחנן - נחמו	18:46	20:05	19:08	20:07	18:58	20:08	19:07	20:05

צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב **יוסף־יצחק הכהן אהרונוב**

מערכת: **לוי־יצחק שייקביץ, יוסף־יצחק אולידורט,**
אליהו קעניג, אברהם מרינובסקי, מנחם־מענדל שייקביץ

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ISSN 7474-0793 • ג'ל'יון 1460

לזכות הרה"ח **משה מאיר הכהן בן חנה** להצלחה רבה ומופלגה בעבודת השליחות מתוך בריאות איתנה והרחבה

אַ חסידישע פרשה

דברים | רואים את המקדש כמו דרך המשקפיים

ידוע הפתגם אשר בשבת חזון "מראים לכל אחד ואחד המקדש דלעתיד" באופן של "מחזה", היינו, שראיית המקדש היא על ידי עניין של לבוש. למרות זאת, אין זה שולל את העניין של ראייה מוחשית, כי גם כאשר הראייה היא על ידי לבוש, הרי הוא רואה את עצם ומהות הדבר בראייה מוחשית.

ובדוגמת הראייה על ידי 'משקפיים': למרות שהראייה דרך המשקפיים היא על ידי לבוש של זכוכית - הרי על ידי זה רואה האדם את עצם ומהות הדבר בראייה מוחשית, וכמובא באחרונים שהראייה על ידי משקפיים נחשבת לראייה מוחשית בנוגע לעניינים שבהם צריך להיות ראייה מוחשית.

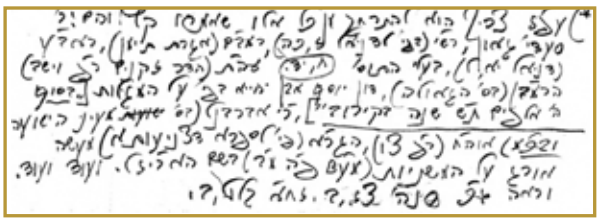
...ישנם הטוענים שלמרות שיודעים את הפתגם הנ"ל, אינם רואים זאת בפועל ממש (בראייה מוחשית)?! והתשובה לדבר היא, שלמרות שהוא טוען שאינו רואה את המקדש דלעתיד, הרי מזל הנשמה שלו בוודאי רואה את המקדש דלעתיד, וראייה זו פועלת עליו כפי שהוא נמצא למטה. ונמצא שעבודתו היא רק לקשר את עצמו עם שורש ומזל נשמתו.

ועל זה נאמר "לא בשמים היא": מזל הנשמה נמצא אמנם בשמים, אבל העבודה לקשר את עצמו עם מזל הנשמה - שייכת לכל אחד ואחד מישראל, ובאופן ד"לא בשמים היא".

(תורת מנחם תשמ"ב ח"ד עמ' 1943)

הכתב והמכתב הקיצים שאמרו גדולי ישראל

המזכיר הרב שלום מענדל סימפסאן נפגש, בהוראת הרבי, עם אחד העסקנים בארצות הברית על מנת לברר את יחסו לליובאוויטש. בדו"ח שכתב לאחר הפגישה דיווח כי אותו עסקן אמר כי התרחק מליובאוויטש לאחר שכ"ק אדמו"ר הריי"צ יצא עם ה'קול קורא' - לאלתר לגאולה, ולאחר שהחל בכתיבת ספר תורה של משיח. על דבריו השיב הרבי:

עפ"ז [= על פי זה] צריך הוא להתרחק מן כל אלו שאמרו קץ והם:
ר' סעדי' גאון, רש"י (בפי' לדניאל ז, כה. ח, יד), רמב"ם (אגרת תימן), ראב"ע (דניאל יא, ל), בעלי התוס' עה"ת (הדר זקנים ר"פ וישב) הרמב"ן (בס' הגאולה), דון יוסף אבן יחייא בפי' על המגילות ["בסוף ה' אלפים ת"ש שנה בקירוב"], ר"י אברבנאל (ס' מעיני הישועה ובכ"מ) אוה"ח (ר"פ צו), הגר"א (פי' לספרא דצניעותא) מעשה אורג על המשניות (מע"ש פ"ה מ"ב) בשם האריז"ל. ועוד ועוד.
וראה ג"כ סנה' צז, ב. זח"א קלט, ב.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' במנחם-אב ה'תשפ"ב - ט"ו במנחם-אב ה'תשפ"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' במנחם-אב	הל' גירושין פרק ד-ו.	הל' גזילה ואבידה פרק י.	מ"ע רכב.
ש"ק	ט' במנחם-אב *	פרק ז-ט.	פרק יא.	מל"ת שנו.
א'	י' במנחם-אב **	פרק י-יב.	פרק יב.	מל"ת שנו.
ב'	י"א במנחם-אב	פרק יג. הל' יבום וחליצה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יג.	מל"ת שנו. מ"ע רטז.
ג'	י"ב במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק יד.	מ"ע ריז.
ד'	י"ג במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק טו.	מל"ת שנז.
ה'	י"ד במנחם-אב	הל' נערה בתולה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טז.	מ"ע רכ. ריח. מל"ת שנח. מ"ע ריט. מל"ת שנט.
ו'	ט"ו במנחם-אב	הל' סוטה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יז.	מ"ע רכג. מל"ת קד.

* השיעור של ערב תשעה באב - ללמוד קודם חצות היום. ** השיעור של תשעה באב - ללמוד במוצאי היום.

גובר מזלו של המלך־המשיח

תפילת נחם נאמרת דווקא בזמן המנחה משום שזה הוא זמן לידתו של המלך־המשיח • יום השבת דוחה את העניינים הבלתי רצויים של התענית, אך מחזק את כל עניני הנחמה והגאולה שביום זה • בקביעות שנה זו הנחמה והגאולה הנובעות מלידתו של משיח מקבלות תוספת חיזוק מיום השבת • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א

עומדים[1] אנו בתענית תשעה באב נדחה - יו"ד מנחם־אב, וביום יו"ד מנחם־אב גופא עומדים אנו לאחרי תפילת מנחה, שבה אמרנו תפילת "נחם",

אשר, אחד מהטעמים לאמירת "נחם" בתפילת מנחה בלבד, הוא[2], לפי שהולדתו של משיח צדקנו בתשעה באב הייתה בזמן המנחה, ולכן נקבעה תפילת "נחם" בתפילת מנחה של תשעה באב,

וכיוון שברוב השנים אומרים "נחם" בתפילת מנחה של תענית תשעה באב - עושים כן גם בשנים שבהם חל תשעה באב בשבת, כקביעות שנה זו, שאז נדחית התענית למחרת (יו"ד מנחם־אב), אף־על־פי שהולדתו של משיח צדקנו הייתה כבר ביום שלפני זה (תשעה באב).

ב

בפרטיות יותר:

ביום הולדתו של משיח - תשעה באב - מזלו גובר[3], והיינו, שאז נעשית לידת משיח מחדש, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז[4].

וכאשר יום הולדתו (תשעה באב) חל ביום השבת - אין מקום לומר שיום השבת ידחה, יגרום חלישות או יבטל חס ושלום את עניין התגברות מזלו של משיח,

שהרי יום השבת מסייע לבני ישראל,

- וכדאיתא במדרש[5] שיום השבת הוא בבחינת יחיד בעולמו שאין לו בן זוג (דלא כששת ימות השבוע שלכל אחד יש בן זוג: יום ראשון - התחלת השבוע, עם יום שישי - סיום השבוע, יום שני עם יום חמישי, יום שלישי עם יום רביעי), וכמו כן בני ישראל הם בבחינת יחיד בעולמו שאין להם בן זוג (שהרי אף אחד אינו יכול להדמות להם, לא שבעים אומות העולם, ואפילו לא מלאכי השרת כו'), ולכן שבת (ש"מקדשא וקיימא"[6]) ובני ישראל (שגם הם "מקדשא וקיימא", ועוד יותר משבת, כיוון שכל סדר ההשתלשלות, כולל גם יום השבת, נברא בשביל התורה ובשביל ישראל[7]) שייכים זה לזה ("כנסת ישראל היא בן זוגך") -

1. כמה עניינים משיחה הוגהו והוכנסו בליקוט "משיחות ש"פ דברים (תשעה באב נדחה), עשירי באב, וי"א באב" – תורת־מנחם ה'תנש"א ח"ד עמ' 83 ואילך.
2. שער הכוונות עניין תשעה באב בסופו, הובא בברכי יוסף אורח־חיים סימן תקנט אות ז.
3. ראה ירושלמי ראש־השנה פרק ג הלכה ח ובקורבן העדה ופני משה שם.
4. ובפרט לאחרי שכבר עברו קרוב לאלפיים שנה, ולמעליותא – עוד יותר מאלפיים שנה.
5. בראשית־רבה פרשה יא, ח.
6. ביצה יז, א.
7. פירוש רש"י ריש פרשת בראשית. ובכ"מ.

ומצד הסיוע שיום השבת מסייע לבני ישראל - דוחה יום השבת את העניינים הבלתי־רצויים שבתשעה באב ליום שלמחרתו,

וכיוון שכן, הרי בנוגע לעניינים **הרצויים** שבתשעה באב, כמו העניין של לידת משיח, לא שייך לומר שיום השבת - שמסייע לבני ישראל - ידחה אותם חס ושלום, ואדרבה: מסתבר לומר - **וצריכים** לומר כן, כדי לחזק יותר את התקווה והוודאות שתיכף ומיד בא משיח צדקנו - שבעניינים הרצויים דתשעה באב פועל יום השבת **תוספת חיזוק**.

ג

ועניין זה - שיום השבת פועל תוספת חיזוק בעניינים הרצויים של תשעה באב - מודגש במיוחד ב"סעודה המפסקת":

אף־על־פי שסעודה זו מהווה **הפסק** בין עניני השבת לעניינים שלאחרי זה, היינו, שיש לה שייכות לעניין התענית דתשעה באב, מכל מקום, כאשר "סעודה המפסקת" נערכת ביום השבת, אזי "אוכל בשר ושותה יין ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו"[8].

ויש לומר בפשטות דמה שכתוב "כסעודת שלמה בעת מלכותו", בכ"ף הדמיון, הרי זה משום שאפילו "סעודת שלמה בעת מלכותו" אינה אלא דמיון בלבד ("עפעס וואס א פארגלייך") לגבי הסעודה דלוויתן ושור הבר ויין המשומר[9] שתהיה אצל כל אחד ואחד מאתנו, בתוך כלל ישראל, כולל גם - "הקיצו ורננו שוכני עפר"[10] - הדורות שכבר היו כאן בעבר, ועל אחת כמה וכמה דורות העתידים להיוולד (ובפרט ביחד עם זמן לידתו של משיח צדקנו), שזהו שלימות העניין ד"כל יושביה עליה"[11].

ד

ובזה ניתוסף עוד יותר מצד המעלה המיוחדת ד"שבת חזון":

עניינו של שבת חזון - **למעליותא** כמבואר בחסידות[12] שבו "מראין לכל אחד ואחד מישראל המקדש דלעתיד", וכהמשל "מאב שיש לו בן יקר ועשה לו מלבוש יקר להתלבש בו ומצד שלא נזהר הבן באותו בגד... קרע אותו לכמה קרעים, ועשה לו פעם שני לבוש יקר וקרע אותו גם כן, מה עשה האב, עשה לו לבוש שלישי ולא נתן לו ללבוש אותו רק גנזו, ולפרקים ידועים הוא מראה לו הלבוש ואומר לו, ראה, שאם תתנהג בדרך הישר ינתן לך לבוש זה ללבוש אותו".

והיינו, שבשבת חזון "מראין לכל אחד ואחד מישראל המקדש דלעתיד" כפי שהוא בתכלית **השלימות והיופי**, בדוגמת הלבוש השלישי שנעשה בתכלית השלימות **ונשאר** בתכלית השלימות (דלא כמו שני הבגדים הראשונים שנקרעו), ולא עוד אלא שעל־ידו נותנים גם שני הבגדים שלפני זה, היינו, שנוסף על בית־המקדש השלישי, "מקדש אדנ־י כוננו ידיך"[13], יוחזרו לבני ישראל גם שני בתי מקדשות הראשונים, כמו שכתוב[14] "אלה פקודי המשכן משכן", "שני פעמים, רמז למקדש **שנתמשכן** בשני חורבנין"[15], שעל־ידי־זה ישנם (לא רק בית־המקדש **השלישי**, אלא גם) **שלושה** בתי מקדשות ביחד, שמספר זה מורה על עניין התוקף החזקה והנצחיות (כמדובר כמה פעמים אודות תוכן מספר שלושה).

[וכמו שנתבאר במקום אחר[16] בנוגע ל"שלושת השבועות" (מי"ז תמוז עד תשעה באב), שמספר שלושה קשור ושייך לעניין הקדושה בלבד, ויפלא ביותר כיצד "מגיע" מספר שלושה בעניינים **בלתי רצויים** (כמו שלושת השבועות), ואחד הביאורים בדבר - שכדי שעניין הבחירה יהיה בשלימותו, יש צורך שעניין זה יהיה גם בלעומת זה, "זה לעומת זה עשה אלוקים"[17].

8. שולחן ערוך אורח־חיים סימן תקנב סעיף י.
9. שדוגמתה היא סעודה המפסקת דתשעה באב שחל בשבת (ראה תורת־מנחם תנש"א עמ' 86).
10. ישעיה כו, יט.
11. כי, אף שהפירוש הפשוט בהלכה ד"כל יושביה עליה" (ערכין לב, סוף ע"ב. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י הלכה ח) הוא בנוגע לכל אלו שהם נשמות בגופים באתו זמן, כפי שהיה גם בנוגע בימי יהושע (מה שאין כן בגאולת עזרא), מכל מקום, יש בזה גם הביאור (שהוא גם פשוטו של עניין) שכולל את כל בני ישראל במשך כל הדורות כולם – על־ידי תחיית המתים, אשר, גם אלו שנסתלקו בחוץ לארץ, באים – על־ידי גלגול מחילות – לארץ הקודש, ושם גופא, לירושלים עיר הקודש, או לחברון ששם נמצאת מערת המכפלה, מקומם של שלושה האבות, יחד עם האימהות, כולל גם רחל, שאף שנקברה "בדרך" (וישלח לה, יט. ויחי מח, ז), באה היא יחד עם כל אחד ואחד מישראל וכלל ישראל, בקיבוץ גלויות, שזוהי עבודתה של רחל, כמדובר כמה פעמים על־פי המבואר במדרשי חז"ל (ראה ליקוטי־שיחות חלק ל עמ' 236 ואילך. וש"נ). – ראה גם תורת־מנחם תנש"א חלק ד עמ' 132 ואילך ובהערה 74. תורת־מנחם תשנ"ב חלק א עמ' 147 הערה 22. עמ' 258.
12. אור התורה נ"ך חלק ב עמ' א'צז בשולי הגיליון.
13. בשלח טו, יז ובפירוש רש"י.
14. ריש פרשת פקודי ובפירוש רש"י.
15. ראה גם ליקוטי־שיחות חלק יא עמ' 178. ובכ"מ.
16. ראה תורת־מנחם תש"נ חלק ד עמ' 75 ואילך.
17. קוהלת ז, יד.

ה

ומכל זה מובן מעלת זמן המנחה[18] שבתענית תשעה באב שבו אומרים תפילת "נחם", ובפרט בקביעות שנה זו שעניין לידת משיח צדקנו היה כבר ביום השבת שלפני זה, כנ"ל בארוכה.

ולכן, בעומדנו בהמשך הזמן דתפילת מנחה (קודם

ו

ויהי רצון אשר מהדיבור בכל עניינים אלה נבוא תיכף ומיד ממש להמעשה בפועל ד"מראה באצבעו ואומר זה"[20].

ובפרטיות יותר - "מראה באצבעו ואומר זה" - הן בנוגע ל"זה" דקדושה, "זה" בגימטריא י"ב, י"ב שבטי

בשבת חזון "מראין לכל אחד ואחד מישראל המקדש דלעתיד" כפי שהוא בתכלית השלימות והיופי, בדוגמת הלבוש השלישי שנעשה בתכלית השלימות ונשאר בתכלית השלימות (דלא כמו שני הבגדים הראשונים שנקרעו)

תפילת מעריב) - יש לצרף לזה גם עניין הצדקה - ליתן לכל אחד ואחד שליחות מצווה לצדקה, ולאחרי זה יוסיף כל אחד ואחד מדיליה.

וכל זה הוא בהוספה על העניין ד"ציון במשפט תפדה ושביה **בצדקה**"[19], כפי שהיה **בדיבור** - באמירת הפסוק בסיום ההפטרה דשבת חזון,

ובפרט בקביעות שנה זו ששבת חזון חל בתשעה באב, הרי מיד לאחרי זמן ההפטרה - בזמן תפילת המנחה - הייתה התגברות מזלו ולידתו של משיח צדקנו, דוד מלכא משיחא, ביתר שאת וביתר עוז,

אלא שביום השבת היה עניין זה בדיבור, ובהוספה לזה תהיה גם נתינת הצדקה - "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" - במעשה בפועל.

י"ה, והן בנוגע ל"זה" דלעומת זה ("את זה לעומת זה עשה האלוקים"), "עולם הזה", שהנהגתו היא על־ידי י"ב (הגימטריא ד"זה") המזלות - שיהיה ניכר בעולם שבני ישראל (י"ב שבטי י־ה) הם בעלי־בתים ששולטים על י"ב המזלות, אף שהמזלות מצד עצמם שייכים לאומות העולם דווקא, כמאמר רז"ל[21] "אין מזל לישראל"[22].

וכיוון שישנו (לא רק "זה" למעליותא, אלא גם) "זה" השני ("זה לעומת זה") שנעשה במעמד ומצב ד"(זדונות נעשו לו) **כזכויות**"[23], ולא רק "כזכויות", אלא, גם "זכויות" ממש[24] - ישנם שני העניינים ד"צדיקייא" ו"תיובתא", ושניהם נעשים עניין אחד ויחיד ("לאתבא צדיקייא בתיובתא"[25]), ובמילא ישנם שלושה עניינים: "צדיקייא", "תיובתא", וצירוף שניהם יחד, על דרך

18. נוסף על מעלת תפילת המנחה בכלל – כמבואר בחסידות (תורה־אור וישלח כה, ריש ע"ג) "ש"כל הקורבנות נקראו בשם מנחה... הגם שהיה קורבן מנחה בפני עצמו... וכן שכנגד קורבנות, כל התפילות בכלל נקרא מנחה, ותפילת מנחה בפני עצמה היא פרט". ועל דרך זה מצינו בנוגע לכמה וכמה עניינים טובים.

וכן הוא גם בנוגע לעניין הגאולה – שבשם "גאולה" נכללת גם גאולה פרטית של יהודי אחד ויחיד כמבואר באיגרת־הקודש (סימן ד) ש"כל ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כל אחד מישראל יוצאת מהגלות והשביה לפי שעה בחיי שעה זו תפילה כו'" (ובמילא נעשית גם הגאולה של נפשו הבהמית, ועל־ידי זה נגאל גם חלקו בעולם) – אף־על־פי ששלימות עניין הגאולה היא הגאולה האמיתית והשלימה דכל בני ישראל, בפועל ובגילוי "מיטן גאנצן שטוערעם", בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו.

19. ישעיה א, כז.

20. ראה תענית בסופה. שמות־רבה סוף פרשה כג. פירוש רש"י בשלח טו, ב.

21. שבת קנו, א.

22. ולהעיר גם מהפירוש (ראה ליקוטי־תורה ריש פרשת האזינו. ובכ"מ) שמזלם של ישראל הוא "אין", היינו, שבאלוקות גופא הרי זו דרגא שלמעלה מכל העולמות כולם, עד שנקראת בשם "אין" מצד העדר שייכותה לעניין הידיעה, היינו, שהעדר הידיעה בזה הוא למעליותא, למעלה מידיעה, ועל אחת כמה וכמה למעלה מהבנה והשגה.

23. יומא פו, ב.

24. ראה תניא פרק ז. ליקוטי־שיחות חלק יז עמ' 187 ובהערה 48 שם. חלק כז עמ' 110 ואילך. וש"נ.

25. ראה זוהר חלק ג קנג, ב. ליקוטי־תורה דרושי שמיני עצרת צב, ב. ובכ"מ.

מעלת בית־המקדש השלישי, שהוא גם משולש, שכולל את כל שלושת בתי המקדשות (כנ"ל).

ז

ועוד והוא העיקר - שישנה גם המעלה ד"העשירי יהיה קודש"[26] - התענית דתשעה באב בשנה זו היא ביום **העשירי** בחודש, כפי שכבר נקבע מראש חודש,

אלא שכפי שנקבע אז, היה יכול להיות - אילו זכינו - יום העשירי בחודש באופן שלא יהיה צורך בעניין התענית, כיוון **שלפני** זה תהיה כבר הגאולה האמיתית והשלימה, ובמילא היו נעשים כל ענייני תשעה באב בשלימותם ביום השבת קודש, שבת חזון,

אבל, בשביל זה היה דרוש ה"**אילו** זכינו", אך, מאיזה טעם שיהיה - שאינו מובן לגמרי - עיכב הקדוש־ברוך־הוא את הגאולה בימים אלו, ובמילא, חל התענית דתשעה באב ביום **העשירי** בחודש מנחם־אב - "מנחם" תחילה ואחר־כך "אב", כיוון שכל העניינים ד"אב" נעשים באופן ד"מנחם" - שיש בו המעלה ד"העשירי יהיה קודש" (שמעלתו גדולה יותר מהמעלה דשלושה, חמישה, שבעה שמונה תשעה), ועד ל"העשירי יהיה קודש" כפי שהוא בתכלית השלימות, שזה הוא עניין דשירה העשירית[27], ויתירה מזה, כפי שהוא למעלה יותר - בכתר עצמו, למעלה מכל עשר הספירות.

וכמדובר כמה פעמים - והוא העיקר - תיכף ומיד ממש[28].

(משיחת יום ראשון עשירי במנחם־אב - צום תשעה באב נדחה - ה'תנש"א. תורת־מנחם ה'תנש"א ח"ד עמ' 99 ואילך. הנחת השומעים, בלתי מוגה)

26. בחוקותי כז, לב.

27. מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

28. כ"ק אדמו"ר נתן לכל אחד ואחד מהנוכחים שטר של דולר, כדי לתתו (או חילופו) לצדקה.

אחרי תפילת ערבית (שהתקיימה לאחרי חלוקת השטרות לצדקה) – התחיל כ"ק אדמו"ר לנגן ניגון הקפות לאביו רבי לוי יצחק ז"ל.

סיכום

בתפילת מנחה שביום תשעה באב מוסיפים ואומרים "נחם".

קטע תפילה זה נאמר דווקא בתפילת המנחה, משום שזמן זה קשור לעניין של נחמה וגאולה – הולדתו של המלך־המשיח הייתה ביום תשעה באב בזמן זה.

כאשר חל יום תשעה באב בשבת, התענית וענייני האבלות של יום זה נדחים לאחר השבת, אולם העניינים הטובים שביום זה – אינם נדחים.

יתירה מזו: נאמר במדרש שהקדוש־ברוך־הוא אמר ליום השבת "כנסת ישראל היא בן זוגך". הרי שיום השבת עוזר, מסייע ומחזק את בני ישראל, ואם כן, כאשר חל תשעה באב ביום השבת, העניינים הטובים של תשעה באב מקבלים סיוע וחיזוק מיום קדוש זה.

הדבר מודגש במיוחד ב"סעודה המפסקת". כאשר סעודה זו נערכת בימי החול, מפאת האבלות, יש הגבלה על מספר התבשילים שניתן להגיש ולאכול בה. אולם, כאשר סעודה זו נערכת ביום השבת אזי "אוכל בשר ושותה יין ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו".

ועוד, שהרי עניין הסיוע והחיזוק לישראל מודגש בשבת זו באופן מיוחד, שכן זו היא "שבת חזון" – שבת שבה מראים לכל אחד ואחד מישראל את מראה בית־המקדש השלישי. ואם כן, בוודאי שגם שאר ענייני הנחמה והגאולה מקבלים מכך חיזוק מיוחד.

לאור האמור, נמצא שכאשר חל תשעה באב בשבת, הנחמה והגאולה הנפעלות מלידתו של המלך־המשיח מאירות בתוקף רב יותר מבשאר השנים, שכן, עניינים אלה מקבלים סיוע וחיזוק מיום השבת!

גם כאשר התענית נדחית מיום תשעה באב ליום העשירי באב, תפילת נחם נאמרת בתפילת מנחה דווקא. בקביעות זו יש מעלה מיוחדת בזמן המנחה של יום התענית, שכן עניין לידתו של משיח כבר קיבל חיזוק מיום השבת.

מאת הרב **מרדכי־מנשה לאופר**

נסיעות שבנו עולמות

פעילות חובקת עולם שהחלה בנסיעה של זוגות בחורים צעירים לערי ארצות־הברית ב'בין הזמנים' לפגוש יהודים ולרענן את הקשר שלהם ליהדות • עם השנים נוספו מדינות ויבשות • לחלק מאותם מקומות שוגרו לבסוף שלוחים קבועים • חברי ה'מזכירות' של הרבי נמנו עם התלמידים הנוסעים • כמעט מדי שנה היה הרבי מזכיר נושא זה • הרבי תבע: הכנה ראויה ושינון עניני תורה בנגלה ובחסידות טרם הנסיעה

בשיחתו מיום ב' דחג השבועות תש"י ('תורת מנחם' כרך א' עמ' 95) אמר הרבי:

בין העניינים שהיה רצונו של כב' קדושת מורי־וחמי אדמו"ר שהבחורים יעסקו בהם - הנסיעה בשליחות ה"מל"ח" (מרכז לענייני חינוך) בתקופת הקיץ.

בשנה שעברה, מצד טעמים שונים, הייתה חלישות מסוימת בהנסיעה בשליחות זו, וממילא, יש להשתדל שבשנה זו ישלימו גם מה שהחסירו בשנה שעברה... אין צועקין על העבר: התביעה היא בנוגע למילוי השליחות בשנה זו כדבעי, וה"השלמה" על שנה שעברה תתבטא בכך שיעסקו בתוקף גדול יותר, ובמשך זמן ארוך יותר.

צידה לדרך

באותה שנה - תש"י ('ימי מלך' כרך ג' עמ' 1105) טרם נסיעת מספר זוגות אמר להם הרבי (באותם ימים עדיין כונה בתואר "הרמ"ש"):

הרבי רוצה בוודאי, אך הדבר תלוי ברצונכם [הכנה] שהרבי יבצע את רצונו באמצעותכם. אִמרו את פרק התהלים המתאים למספר שנותיו של הרבי - ע"א - טלו עמכם מאמר של הרבי ותמונה שלו.

על הנוסעים בקיץ תש"ח נמנו (לפי סדר הא"ב): הרב ישראל מאיר אלטיין, הרב מנחם מענדל בוימגארטן, הרב אורי בן שחר, הרב שלום דובער גולדשמיד, הרב נתן גוראריה, הרב שלום דובער גורדון, הרב צבי הירש גאנזבורג, הרב יהודה לייב גרונר, הרב יהודה לייב דובוב, הרב מרדכי דובינסקי, הרב דובער זוסמן, הרב צבי הירש חיטריק, הרב שלום חסקינד, הרב משה טלישבסקי, הרב דוד משה ליברמן, הרב שלום מענדל סימפסון, הרב יהודה לייב פוזנר, הרב אליהו חיים קרליבך, הרב צבי הירש שוסטרמן.

בשאר השנים נסעו עשרות זוגות - יוזכרו כאן אחדים ממש: הרב חיים יהודה קרינסקי נסע עם הרב מנחם מענדל שמטוב, הרב שלמה זרחי נסע עם הרב שלום דובער לויטין, הרב שלום דובער וולפא נסע לשיקאגו בקיץ תשכ"ח, הרב בנימין קליין נסע עם הרב משה הרסון לקובה, וונצואלה וקולומביה בקיץ תשי"ט, בשנת תשי"ז נסעו הרב קליין והרב הרסון לטקסס, בקיץ תשי"ח נסע הרב יצחק בלאק עם הרב בנימין קליין למספר מדינות בארצות־הברית, בשנת תש"כ נסע הרב שמואל פסח באגאמילסקי עם הרב בנימין קליין למספר מדינות בדרום־אמריקה.

תודה למארחים ולמעריכים את אופיה של השליחות

בי"ב מנחם־אב תשי"ב כותב הרבי ליהודי חרדי ('אגרות־קודש' כרך ו עמ' רסג):

שמחתי לשמוע מהאברכים מו"ה ישראל גורדון ומו"ה משה לברטוב שיחיו, אודות ההכנסת־אורחים שזכו לקבל אצלו, כמו גם הסיוע לעבודתם. הם כותבים לי גם בענין...

ומכתב נוסף לתושב סן־דייגו בכ"ח מנחם־אב תשי"ז ('אגרות־קודש' כרך טו עמ' שסה):

שמחתי לקבל את מכתבו מי"ט מנחם־אב, בו כותב אודות ביקור האברכים תלמידי הישיבה הרבנים שלום דוב שם טוב שי' ושמואל פסח שי' בוגומולסקי, ואודות המסירות למילוי שליחותם

ושמחתי כפולה כי שמח הנני, לא רק מהידיעה שהם עושים שליחותם באמונה, אלא גם מכך שמצאו יהודים שיודעים להעריך זאת, ונענים לקריאת השליחות, וביתר פירוט שזה גרם לתוצאות של מעשה בפועל בחיי היומיום, ומקווה אני שעפ"י דברי חז"ל, עינו טובה בשל אחרים...

הרבי חותם מכתבו בתקווה שהנמען יוכל לבשר בשורות טובות בכל האמור לעיל (השפעה במלוא המידה בכל הסביבה להפיץ שם תורה ומצוות וכך לחזק בני ישראל בכל מקום שהם בחו"ל כמו בא"י) ומזמן לזמן להוסיף בבשורות הטובות.

ה"יחוס" של ספרד

בקיץ תשל"א ביקרו בספרד זוג שלוחים, ואחד מנכבדי הקהילה - מר שמואל אמסלם מברצלונה - שיגר לרבי מכתב לקראת השנה החדשה.

במכתב התשובה (הכותב פנה בצרפתית והרבי השיב לו בלשון־הקודש) אותו כתב הרבי בתאריך "בין כסה לעשור, ה'תשל"ב" ('אגרות־קודש' כרך ז"ך עמ' רלז־ח) מעלה הרבי על נס את העובדה

שבמדינת ספרד יש ענין מיוחד להחיות ולהפיץ עניני התורה והיהדות, שהרי בה מסרו יהודים נפשם עליהם. ועל אחת כמה וכמה שעכשיו יכולים לשמור ולקיים מתוך הרחבה, שבודאי צריך לעשות זה בשמחה ובטוב לבב.

בתחילת המכתב כותב הרבי כי נהנה לקרוא במכתבו:

על דבר עניני הפצת היהדות והמעיינות בקהילתו, ויהי רצון שיקויים . . מאמר חכמינו זכרונם לברכה "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים" וכו', כלומר, ההצלחה וההישגים עד עתה ימריצו ויגדילו החפץ והרצון להעלות בקודש וללכת מחיל אל חיל בחילא דאורייתא.

בהמשך מציין הרבי:

תודה מיוחדת על כתבו על דבר ביקור הרבנים השלוחים הנכבדים, ומשנה תודה על שלקח על עצמו להפיץ החוברות ועניני הדפוס שהוצאו לאור, ובודאי יעשה כל התלוי בו שהחוברות יפעלו פעולתם במעשה בפועל...

כשיום ההולדת חל במהלך הנסיעה לשליחות

באור ליום כ"ה תמוז תשי"ט נכנס ל'יחידות' הת' ירחמיאל בנימין הלוי קליין (לימים חבר מזכירות הרבי) לקראת יום הולדתו העשרים־וארבע שחל ביום שני ו' מנחם־אב ולקראת נסיעתו לשליחות המל"ח יחד עם משה הרסון, הוא הגיש לרבי פתק בו ציין את יום הולדתו "ביום שני ו' לחודש מנחם אב" וכן את נסיעתו "ביום ראשון הבא הנני ביחד עם משה הערסאן נוסעים בשליחות המל"ח למדינות: קובא, וועזועזואלא, קאלאמביה, והנני לבקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחה במילוי הכוונה בשלימות, והנני מתמסר לכ"ק אדמו"ר ומוכן למלאת כל תפקיד שיותן עלי".

בדברי ברכתו אמר לו הרבי בין השאר:

"תשתדל לעלות לתורה בשבת הקודמת - אם בש"ק בבוקר אם במנחה - ביום ההולדת תתן צדקה בבוקר, ותוסיף בלימודיך לימוד ענין בנגלה וענין בחסידות; תהיה לך הצלחה בנסיעה עם מ. הרסון, ותשוב בשמחה ובריאות; השתדל לא להתאמץ בשליחות...

"אשרי חלקם"

כך אמר הרבי בהתוועדות ליל א' דראש חודש חודש אייר תשל"ב (תורת מנחם כרך סח עמ' 226):

אשרי חלקם של כל אלו שיקבלו על עצמם השליחות.

בשנים הראשונות האריך הרבי במעלת הנוסעים וחשיבות הנסיעה הן לטובתם האישית של הנוסעים והן במה שנוגע להשפעה על הזולת.

כך למשל הסביר הרבי בי"ב תמוז תשכ"ו (תורת מנחם כרך מז עמ' 197):

בעל השמחה והגאולה יסד וארגן שנוסעים בשליחות ה"מרכז לעניני חינוך" בכל קצוי ארצות־הברית וקנדה, דרום אמריקא וכו' וכו', כדי לפעול שם בהפצת היהדות בכלל והפצת המעיינות בפרט, וכו' וכו'...

והרי ענין זה פריצת גדר, הענין ד"ופרצת" להביא את דבר הוי' אשר גילה ע"י עבדיו הנביאים לכל המקומות .. ולעשות זאת בשמחה ובטוב לבב, שאז יהיו דברים היוצאים מן הלב ובמילא יהיו נכנסים ללב השומע ופועלים פעולתם, למלא את תפקיד הבריאה - "לשמש את קוני" - לעשות בכל מקום דירה לו יתברך, במקום הגשמי, והעיקר בנפש של כל איש ואשה מישראל שיקויים בהם "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחת.

וכדאי שההתחלה בזה תהי' מההתוועדות די"ב־י"ג תמוז ע"י אמירת "לחיים", "לחיים ולברכה".

מטרות ויעדים

המטרה - כפי שהתבטא הרבי בי"ב תמוז תשכ"ו (שם):

שיביאו לשם עניינים של שמחה וטוב לבב אמיתיים - "טוב לשמים וטוב לבריות" - ולהביא משם ניצוצות הקדושה

בשבת פרשת מסעי תשכ"ז (תורת מנחם כרך נ' עמ' 280):

על־ידי־זה מהפכים את "דרך האתרים" לשון רבים, ועושים ממנה "דרך התייר הגדול".

ובי"ב תמוז תשכ"ט (תורת מנחם כרך נז עמ' 119) אמר הרבי:

לחפש מקומות שבהם יכולים להוסיף בהחשק ובהשייכות ללימוד התורה וקיום המצוות.

וציטוט נוסף משבת פרשת ראה תשל"ב (תורת מנחם כרך סט עמ' 196):

הזמן דחודש אלול הוא הזמן המוכשר בפרט לעבודה זו לעורר יהודים לתורה תשובה ומעשים טובים.

ובי"ב תמוז תשל"א (תורת מנחם כרך סד עמ' 435):

להביא את דבר הוי' - נגלה דתורה (גופא דאורייתא) ופנימיות התורה (נשמתא דאורייתא) בכל מקום ומקום שנמצאים בני ישראל

באותה הזדמנות איחל הרבי שהשלוחים ישובו משליחותם עם בשורות טובות, ויביאו עמהם ניצוצות קדושה - כמה נפשות .. פירות שליחותם ותהיה הפעולה לעזור ולהיטיב את המעמד ומצב של כמה וכמה קהילות ובתים בישראל, ואנשים ונשים בישראל בנוגע ליהדות ולתורה ולמצוותיה.

תועלת אישית לנוסעים

על התועלת לה יזכו הנוסעים אמר הרבי בי"ב תמוז תשכ"ח (תורת מנחם כרך נג עמ' 257):

ועל־ידי־זה יתוסף כמה פעמים ככה בהצלחה **שלהם** בלימוד התורה וקיום המצוות, ועד לאופן ש"נעשים מוחו וליבו זכים אלף פעמים ככה" והוספה תהיה **ביכולת** שיקבלו ותהיה להם גם ברכה מיוחדת מהקב"ה שינצלו את היכולת במילואה ואז יהיה להם "אלף פעמים ככה" בפועל - במקרא ובמשנה ובגמרא ובהלכה למעשה, הן בנגלה הן בחסידות.

לא תתאפשר עסקנות ב"ופרצת" ללא עבודה רוחנית

בערך משנת תשכ"ח תובע הרבי מהנוסעים לערוך הכנות מתאימות - שקידה והוספה בלימוד התורה נגלה וחסידות - וכפי שהתבטא בש"פ ראה תש"ל (תורת מנחם כרך סא עמ' 192):

אי אפשר סתם לילך ולעסוק ב"ופרצת" ללא עבודה [= אישית] - ללא לימוד החסידות, ללא לימוד הנגלה, ללא אמירת חת"ת וכו'.

ההתעסקות ב"ופרצת" כשלעצמה (ללא עבודה) - המשיך הרבי - יכולה להיות גם מצד התנועה [=בנפש] דפלישתים דקדושה... דלעומת זה.

בהתוועדות ש"פ שמיני תשל"ב (תורת מנחם כרך סח עמ' 210) תבע הרבי תביעה ללא משוא פנים:

על מי שרוצה לנסוע בשליחות זו... צריך לגשת לראש הישיבה שלו ולקבל ממנו סדר [מיוחד] בלימוד התורה לפי ערכו - מה עליו ללמוד מעכשיו עד זמן הנסיעה בשליחות ... ולאחרי הלימוד, עליו לקבל אישור בכתב מראש הישיבה שהשלים את סדר הלימוד. ודוקא באופן כזה יוכלו להצליח בשליחות, ועד להצלחה שלמעלה מהמשוער לגמרי.

וטעם הדבר - הסביר הרבי בליל אדר"ח אייר תשל"ב (תורת מנחם כרך סח עמ' 226):

וכאשר התורה "הולכת" בשליחות הנ"ל, הרי ברור שהשליחות תהיה בהצלחה.

ולא רק לימוד - אלא כפי שנאמר באדר"ח אייר תשל"ב (תורת מנחם כרך סח עמ' 226 והע' 57):

שקידה בלימוד התורה, והלימוד יביא לידי מעשה - הידור בקיום המצוות החל מעבודת התפילה.

להכין "צידה לדרך" - עניינים עמוקים בנגלה ובחסידות

כל אחד מהנוסעים - אמר הרבי בי"ב תמוז תשכ"ט (תורת מנחם כרך נז עמ' 119־120) - ייקח עמו עניינים בתורה בנגלה ובחסידות, וה"פתיחה" וה"כניסה" ו"כיבוש המקום" שיגיע אליו יתחילו בכך שישמעו ממנו ענין בנגלה וענין בחסידות חדור בהתלהבות אור וחיוניות.

ובפרט במקום חדש שצריכים לפרוץ את העניינים שעד עתה העלימו והסתירו על עניני יהדות, תורה ומצוותיה.

התועלת בשינון עניני תורה הוסברה על ידי הרבי גם במהלך התוועדות שבת פרשת פינחס תשכ"ח (תורת מנחם כרך נג עמ' 320):

וכיון שיכול להיות שבהיותו בדרך לא יהיה ברשותו ספר או מאמר, צריך לשנן בעל־פה כמה וכמה עניני תורה כדי שיוכל ללמוד גם "בלכתך בדרך", במחשבה או בדיבור, בכל מקום לפי ענינו.

טעם נוסף ציין אז הרבי:

כדי לפעול על הזולת שיצא מהמדידות וההגבלות שלו, הנה כדי שיוכל לפעול זאת, צריך הוא לצאת

בעצמו מהמדידות וההגבלות שלו... וכל המרבה הרי זה משובח...

עוד ציין הרבי:

אם משנים אפילו פרט אחד, אזי מתעוררת שאלה על כל ענין השליחות...

ושוב חידד הרבי וקבע:

ההצלחה יכולה להיות דוקא על ידי הדיבור בענייני תורה, נגלה וחסידות ובשופי ללא שום אמתלאות.

לפני כן בהתוועדות י"ב תמוז של אותה שנה (תשכ"ח) הסביר הרבי (תורת מנחם כרך נג עמ' 252):

בוודאי יהיו לכל אחד מהם [הנוסעים בשליחות ה"מרכז לעניני חינוך"] עניני תורה הן בנגלה והן בחסידות שיוכל לדבר בהם בכל מקומות ביקורו (וגם "בלכתך בדרך" - בזמן הנסיעה רצוא ושוב) לדבר לפני כולם, ברבים או בציבור, וכן לדבר עם יחידים, ועל אחת כמה וכמה עם יחידים שהם בעלי השפעה וידברו בעניינים אלו בחיוניות ובשמחה שעל־ידי־זה יתוסף חיוניות ושמחה בשומעים וגם במדברים, ועל ידי זה יתוסף בהצלחת שליחותם כיון שהתורה היא ה"כלי" שממשיך וגם "מחזיק" ברכתו של הקב"ה.

"לא רק עניינים עמוקים"

אבל לא רק עניינים עמוקים - ציין הרבי בהזדמנות:

מלבד עניינים עמוקים בנגלה וחסידות, צריך שיהיה להם מן המוכן גם עניינים שמובנים לאנשים פשוטים.

באופן ד"ושיננתם"

בשבת פרשת בלק י"ז תמוז של אותה שנה (תשל"א) אמר הרבי:

להצלחה רבה בהשליחות מוכרח שיהיו מן המוכן ענינים בנגלה וענינים בחסידות ובאופן ד"ושיננתם - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך וכו' שנאמר אמור לחכמה אחותי את וגו'" ו"לשפוך" עניני התורה **בשופי**, ובכל מקום ימצאו את הענינים השייכים להם.

ברגע של התלבטות מה עושים?

"כיצד ימצאו" [= מה מתאים?] שאל הרבי והשיב:

על ידי היגיעה בתורה, ואם לא נראה ברור איזה ענין מתאים יותר למקום מסויים - יאמרו מן המוכן ובא לידו שאם בא (מאליו - רש"י נח ז,ט) ענין זה דווקא מכל העניינים שבידו (שברשותו - המוכנים) הרי זה בהשגחה פרטית.

ובסיום הרשימה:

השלוחים היו משגרים דו"חות מפורטים להנהלת המרכז לעניני חינוך. הרבי היה קורא את הדו"חות, מציין לידם או על גביהם הערות. ולא פעם בעקבות זאת היה משגר איגרות לאנשים או לקהילות.

כך למשל כתב הרבי שתי איגרות נושאות תאריך כ"א אלול תשי"ט להנהלת הקהילות בהן ביקרו התמימים בנימין הלוי קליין - ויבדל לחיים טובים - משה הרסון. הראשונה ("לכבוד חברי ועד הפועל של הועד הזמני בוגוטא קולומבי'ה") נדפסה ב'אגרות־קודש' כרך ח"י עמ' תקלו־ז, והשנייה "לכבוד קהלת עדת ישראל הוונה, קובה" שם עמ' תקלז־ח.

בראשונה מציין הרבי:

בעתו נתקבל מכתבם על־דבר ההתוועדות עם שלוחינו שי'

יום פטירת הרה"ח ר' הלל מפאריטש

יום פטירת הרה"צ הרה"ח ר' הלל הלוי מאליסאוו מפאריטש, מהחסידים הנעלים והמפורסמים ביותר בקרב חסידי חב"ד. נסתלק ביום ש"ק פ' נחמו, ומנוחתו כבוד בעיר חרסון. על קברו הקימו "אוהל" ורבים נוסעים להשתטח על קברו.

רבי הלל נולד בשנת תקנ"ה. לפני מלאות לו י"ג שנה, נשא אשה, וכינו אותו "חול המועד" כיון שלבש טלית לפני תפילין... בן י"ג כבר היה בקי בש"ס ובפוסקים, לומד בספרי קבלה ומתפלל בכוונת האריז"ל. נהג בפרישות והרבה לעסוק בתעניות וסיגופים. בהיותו בן ט"ו שנה היה כבר בקי בכל כתבי האריז"ל.

בתחילה הי' ממקושרי הרה"צ ר' מרדכי מטשרנוביל, אך כשפתח פעם את ספר התניא, החליט להתקשר לחסידות חב"ד. הוא רצה בכל מאודו לראות את כ"ק אדמו"ר הזקן, אך הדבר לא עלה בידו.

רק לאחר הסתלקות רבנו הזקן נסע לליובאוויטש בשנת תקע"ה והתקשר בכל מאודו לכ"ק אדמו"ר האמצעי ואחר כך לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

(ימי חב"ד ע' 234)

סיפר הרה"ח ר' יצחק מתמיד הי"ד: חסידים אומרים על הרה"צ ר' הלל מפאריטש שזה שלוש מאות שנה לא היה צדיק במעשה כמוהו.

(רשימת דברים (חיטריק) ח"א ע' רמב)

פטירת הרבנית רחל

יום פטירתה של הרבנית רחל, בתו הצעירה של כ"ק אדמו"ר הזקן, שנסתלקה בצעירותה בחיי אביה.

מנוחתה כבוד בצמוד לאחותה הרבנית דבורה לאה בעיר ליאזני.

בעלה: הרב החסיד ר' אברהם בן ר' צבי שיינעס.

(הערות הת' ואנ"ש (מוריסטאון) גליון תרנא ע' יט)

אדמו"ר הזקן עוזב את פטרבורג

כ"ק אדמו"ר הזקן עוזב את פטרבורג לאחר מאסרו השני, לליאדי פלך מאהליב.

לאחר ששוחרר רבנו הזקן ממאסרו בימי חנוכה, לא אפשרו השלטונות לרבנו הזקן לחזור לליאזני. הם רצו שיישאר בפטרבורג כדי שיוכלו להשגיח על פעילותו. אולם לאחר השתדלות גדולה של החסידים ובסיועו של הנסיך ליובאמירסקי, אפשרו השלטונות לרבנו הזקן לעזוב את פטרבורג ולהתיישב בליאדי.

(ימי חב"ד ע' 224)

יום חתונת אדמו"ר הזקן

יום חתונת כ"ק אדמו"ר הזקן (בגיל חמש עשרה) עם הרבנית סטערנא בת הקצין [=הנגיד, הפרנס] הרב יהודה ליב סגל מוויטבסק ואשתו מרת ביילא – יום שישי ערב שבת נחמו, בעיר וויטבסק.

הרבנית סטערנא היתה אשה גדולה, צנועה וחשובה, בעלת חכמה ודעת, ודברי חכמה היו נשמעים מפיה. פעמים רבות מסרה נפשה עבור בעלה רבנו הזקן, ורבנו הזקן היה מכבדה מאד.

(עטרת מלכות ע' 19).

אחרי נישואיו התגורר בעיר ויטבסק מספר שנים, ובכספי דמי הנדוניא שקיבל הקים ישובים עבור יהודים שרצו לעסוק בעבודת האדמה.

(ימי חב"ד ע' 227)

הרבנית סטערנא האריכה ימים עד לימי נישואי נכדה כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ומנוחתה כבוד בעיר ליובאוויטש באוהל הרבניות.

הרבי הריי"צ רוכש את 770

כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, קנה את בנין 770 איסטערן פארקווייי "בית רבנו שבבבל". (הבנין נבנה בשנת תרצ"ג ובעליו היה רופא שניהל מרפאה פרטית במקום).

אלו שתרמו סכום נכבד עבור הקנייה היו בניו של הרב משה אליעזר קרעמער, שהיה היושב ראש הראשון של "אגודת חסידי חב"ד" בארצות הברית, ובאותם הימים נמנו על התומכים הראשיים של ליובאוויטש.

(בית חיינו – 770 ע' 115)

הבנין עלה שלושים אלף דולר. תשלום הבנייה הסתיים אחרי הסתלקותו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, בראש חודש סיון תש"י.

התשלום הראשון היה חמשת אלפים דולר, והשיפוצים שעשו בבנין עלו אלפיים דולר. בסך הכל נדרשו שבעת אלפים דולר. חמשת אלפים גייסו בין החסידים ועוד אלפיים לקחו בהלוואה.

(שם ע' 123)

הרה"ח ר' שלמה אהרן קזרנובסקי שהיה יו"ר הוועד לקניית הבית, נהג ביום זה כיום טוב ולא היה אומר בו תחנון. כמו כן היה עורך התוועדות ואומר "לחיים".

(שם ע' 116)

באמצע חודש מנחם אב הגיע כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ לבקר ב־770, והורה איך לסדר את אולם בית הכנסת. היו עמו אנשים אחדים והתפללו מנחה ומעריב. כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ישב עם הנאספים, ואמרו לחיים על משקה, והרבי בירך "שהשי"ת יתן שזו תהיה דירת קבע בנפש – לתורה ולעבודה, ודירת ארעי – שבקרוב נהיה בארץ הקודש עם משיחנו".

(שם ע' 118)

ת"ש

ו"ך אב

תקס"א

אדמו"ר הזקן מתיישב בליאדי

כ"ק אדמו"ר הזקן הגיע בלוויית חמשת אלפים חסידים והתיישב בעיר ליאדי, ביום ששי ערב שבת פ' נחמו.

כל ימי שבתו של רבנו הזקן בליאדי, היו ימים של קורת רוח; עבודתו בעסקנות הכלל התפשטה בכל רחבי רוסיה הלבנה ואוקראינה. גם מהמתנגדים הונח לו ויכול היה לעבוד עבודתו בלא שום הגבלה.

מאז בואו של רבנו הזקן לליאדי התווספו לעדת החסידים עשרות אלפי חסידים עד שהיו לעם גדול, ומורא המתנגדים לא עלה על ראשם ועשו מעשיהם באין מפריע.

(ספר התולדות אדמו"ר הזקן ח"ד ע' 1006)

הגעגועים והציפייה יביאו את משיח

עיקר העבודה היא בארץ ישראל • הוראה מיוחדת: לקחת קופת צדקה לכל מקום ביום תשעה באב ולזכות יהודים במצווה • 'מסע התעוררות' שמתחיל בט"ו אב

שבת פרשת דברים, ט' מנחם-אב

בשעה 13:30 החלה התוועדות הקודש. להלן כמה נקודות קצרות מתוכן השיחות:

בתחילת הפרשה כתוב "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל **בעבר** הירדן". נשאלת השאלה מדוע מסתפק הפסוק בציון מקום כללי ביותר שבו היו בני-ישראל ("בעבר הירדן"), ואיננו מפרט יותר שהמקום היה 'בעבר הירדן' ובזה גופא ב'ערבות מואב'? בפרט שבפסוק לפני כן, בסיום ספר במדבר כתוב "אלה המצוות... **בערבות מואב על ירדן ירחו**". וכמו כן בהמשך פרשת דברים כתוב "**בעבר הירדן בארץ מואב**", הרי שהפסוק לא מסתפק שם בציון מקום כללי אלא מפרט היכן בדיוק היו בני ישראל, ומדוע בתחילת פרשת דברים מסתפק הפסוק במלים "בעבר הירדן" בלבד?

הביאור בזה: בספר 'במדבר' מסופר על המאורעות שהיו - רובם ככולם - במשך מ"ב המסעות שהיו ישראל במדבר, ולכן קורא הפסוק (שבסיום ספר 'במדבר') למקום בשם "ערבות מואב" - ציון למקום שבו שהו בני-ישראל במדבר. לעומת זאת, בספר דברים, מדובר על עניין חדש - דבריו של משה רבינו לדור שנכנסו לארץ, כדי להכין אותם לכניסה לארץ ישראל שתהיה בעתיד. ולכן כותב הפסוק את המלים "בעבר הירדן" בלבד, כדי להדגיש, שהעניין העיקרי שנוגע כאן, הוא זה שבני ישראל נמצאים בסמיכות מקום לארץ ישראל ("בעבר הירדן" - כשמדברים בנוגע לארץ ישראל, אזי הצד השני של הירדן (שאיננו ארץ ישראל) נקרא "עבר הירדן"), ומשה רבינו הכין אותם לכניסה לארץ. ואחרי שהפסוק כבר הדגיש את עיקר העניין הנוגע לספר דברים, אזי אחר כך, כשמדבר שוב בנוגע למקום זה, מפרט, שהמקום היה "בעבר הירדן בארץ מואב".

בהמשך ההתוועדות, ביאר הרבי בהרחבה את הביאור בזה בפנימיות העניינים, שעיקר הכוונה והתכלית שאליה "נתאווה" הקב"ה, היא **העבודה בתורה ומצוות**, וכל העילוי שישנו בבירור החושך והפיכתו לאור, הוא רק הקדמה לעילוי שבעבודת התורה ומצוות, שעל ידי בירור והפיכת החושך לאור, נעשה עילוי גדול בעבודת התורה ומצוות.

[ולהעיר, שעניין זה מוסיף בציפיה וגעגועים לביאת המשיח - כי מצד המעלה של עבודת הבירורים בזמן הגלות, יש מקום לטעות שאין הכרח כל כך לצפות

יומן מביה חיינו

תשמ"ח

לגאולה שתבוא מיד, כיון שיש מעלה בבירורים הנעשים בזמן גלות, אך לפי המבואר לעיל שהתכלית הוא (לא עבודת הבירורים, אלא) העבודה בקיום התורה והמצוות, מובן, שצריך לחכות לגאולה העתידה שתהיה מיד, כיון שאז דווקא תהיה השלימות בקיום התורה והמצוות.]

לכן גם, בספר 'במדבר', שבו מסופר על עבודתם של בני ישראל בהיותם במדבר, כתוב "ערבות מואב" - שהעבודה בזמן המדבר (וכן בזמן הגלות) היא הפיכת החושך לאור, "ערבות" מלשון ערב וחושך. מה שאין כן בספר 'דברים', שבו מדובר על ההכנה לכניסתם של בני ישראל לארץ, כתוב רק "בעבר הירדן", (ששם זה מורה על השייכות לארץ ישראל, כאמור לעיל) בכדי להדגיש, **שעיקר** העבודה בארץ ישראל (אחרי סיום המסעות במדבר וכן אחרי סיום הגלות) היא העבודה בתורה ומצוות (ולא הפיכת החושך לאור - "ערבות מואב").

על פי כל זה, מובנת ההוראה מכך השייכת במיוחד לדורנו, הדור האחרון של הגלות, שמכיוון שנמצאים בסיום הגלות, צריך שיהיה נרגש בגלוי (לא קושי הגלות, רחמנא ליצלן, כי אם) שעומדים "בעבר הירדן" - נמצאים בעליה לארץ ישראל בגאולה האמתית והשלימה, על ידי משיח צדקנו שכדברי הגמרא במסכת סנהדרין (צח, א ובפרש"י) הוא עומד ומחכה לאותו רגע שבו יגאל את עם ישראל.

ובפרט שעתה נמצאים אנו בתשעה באב שחל בשבת ונדחה ליום ראשון, וידוע הפתגם על זה "הלואי שידחה באמת, ויהפך לששון ושמחה" ונוסף לזה - כיון שהתענית נדחית, הרי בשבת זו מודגשת רק המעלה של יום זה, יום שבו נולד משיח צדקנו!

וההוראה בפועל מכל זה: יהודים צריכים לדעת שוודאי הדבר שכבר הגיע זמן ביאת המשיח, וצריך רק שיהיה "עמדו הכן כולכם" עם געגועים וציפייה למשיח שזה ודאי יביא את ביאתו של משיח צדקנו!

הדברים אמורים במיוחד כשנמצאים אנו ביום לידתו של המשיח, שאז "מזלו גובר" ונמשך ומשפיע לכל ישראל. הרי ודאי שזה צריך להביא להתגברות בעשיית המצוות שעל ידם מביאים את ביאת המשיח.

כדרכו, ביאר הרבי ענין מהערות רלוי"צ ז"ל על הזוהר, עניין משיעור הרמב"ם היומי ודיבר על המאמר הראשון בלקוטי-תורה של השבוע. הרבי גם הוסיף והורה שמכיוון ש"ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", יש להוסיף, בימים אלו בתורה וצדקה, ובכל מקום שיבקרו בצום תשעה באב (החל השנה בי' אב), יש לקחת קופת צדקה ועל ידי זה יזכו את האנשים בנתינת צדקה ובאופן של דרכי נועם, וכן לומר דברי תורה (מענינא דיומא) באותיות המתאימות לזה ששומע.

תשמ"ב

ח' מנחם־אב

ללמוד הלכות בית הבחירה ולא לבזבז את הזמן!

הרבי הגיע מביתו בשעה 10:10, נתן צדקה, אחר כך פנה לעומדים במסדרון ואמר: "אין דער צייט וואָס מ'וואַרט דאָ קען מען [בעסער] לערנען תורה הלכות בית הבחירה און העלפן צום בנין בית המקדש" [= בזמן שמחכים כאן, מוטב ללכת וללמוד הלכות בית הבחירה ולסייע בבניין בית המקדש]. הרבי הסתובב לכיוון חדרו ואמר בשקט יותר "וואָס וואַרט מען דאָ?!" [= מדוע ממתינים כאן?!]. כולם כמובן נדהמו לשמוע מילים אלו. פני הרבי היו רציניות ביותר.

(מיומנו של א' התמימים)

יום חמישי, י"ד מנחם-אב

בשובו מן האוהל אחר תפילות מנחה וערבית, החל הרבי כצפוי באמירת שיחת קודש. בראשית דבריו ציטט הרבי את דברי הגמרא במסכת תענית "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים" והסביר הרבי, שלמרות הניגוד הקיים לכאורה בין שני ימים אלו, מלמדת הגמרא

תשמ"א
י"ד מנחם־אב

כשהרבי העיר על חולצה המתאימה לילד בצבאות ה'

כשהגיע הרבי ל־770, חילק מטבעות לצדקה לילדים.

בדרכו, אחד מילדי ה"קעמפ" חבש לראשו כובע של צבאות השם, ואילו על חולצתו הייתה תמונה של אחד מ'אלילי' הילדים. הרבי שאלו אם הוא ב"צבאות השם" וכשהשיב בחיוב, שאלו מדוע אפוא הוא לובש חולצה כזאת?!

(מתוך: 'יומן שנת הקהל בבית חיינו')

שיש בשני ימים אלו צד שווה. במעלת יום ט"ו באב - מכיוון שבא לאחר הירידה הגדולה של ט' באב והרי ירידה צורך עליה, וככל שהירידה גדולה יותר, כך תגדל העלייה, ומכיוון שט' באב הוא ירידה גדולה ביותר, לכן העלייה בט"ו באב גם היא גדולה ביותר.

בין השאר ביאר גם את הקשר בין פרשת השבוע 'ואתחנן' לט"ו באב. בהמשך, למד הוראה כללית מט"ו באב, עליו נאמר בגמרא "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף". ועל כן "החי יתן אל לבו", מט"ו באב ואילך יש להעלות ולהוסיף "מעלין בקודש", ו"ילכו מחיל אל חיל" בכל ענייני טוב וקדושה. ובנוגע לפועל, להחליט החלטות טובות להוספה בכל פעולות האדם תורה ומצוות, ובעניינים של "לפנים משורת הדין" "בכל דרכיך דעהו". ויש להתחיל ליישם את ההחלטות עוד ביום ט"ו בחודש.

כאן בעצם, נאמרו הדברים אודות ההוספה מט"ו בחודש, לראשונה בתקופה זו. אך בימים הבאים ובכל התקופה הבאה, חזר הרבי שוב ושוב על הקריאה להוסיף עוד ועוד בענייני התורה מיום ליום. זו אם כן, הייתה הפתיחה לכל מסע ההתעוררות המיוחד שהחל בו הרבי בט"ו באב - "דמוסיף יוסיף".

תשמ"ו
ט' מנחם־אב

ישיבה בתשעה באב ללא משענות

בשונה משנים עברו, הובא לרבי בתפילת שחרית "באקס" [ארגז עליו נהג לשבת הרבי בתשעה באב] בתוספת משענת־יד מצד אחד.

הרבי לא התיישב על ה"באקס" ובכל משך תפילת שחרית עמד. בזמן אמירת ההפטרה על ידי הרבי הוסיפו משענת נוספת. בהגיעו למקומו אמר הרבי למזכיר הריל"ג שיורידו את המשענות, ועשו זאת מיד. או אז ישב הרבי על הארגז כתמיד.

תשנ"א
י' מנחם־אב

שלוש (!) חלוקות דולרים ושיחה מיוחדת במהלך תשעה באב נדחה

בשנת תנש"א חל תשעה באב בשבת. במוצאי שבת אחר אמירת הקינות הורה הרבי במפתיע על חלוקת דולרים, שבסיומה עלה לחדרו הק'.

למחרת לאחר תפילת מנחה, למרות התענית, יצא הרבי לחלוקת הדולרים הקבועה ליד חדרו הקדוש, כמדי יום ראשון בכל שבוע.

אך בזה לא תמו ה'נפלאות'. כעשר דקות לפני תפילת ערבית ירד הרבי לזאל הגדול והחל באמירת שיחה מיוחדת אודות הזמן המיוחד בו עומדים והקשרו לגאולה. בסיום השיחה חילק הרבי דולרים (כבסיום השיחות בימי החול) - בפעם השלישית באותו היום!

בסיום תפילת ערבית, לאחר ההבדלה החל הרבי לנגן בעוז את ניגון ההקפות לאביו כ"ק הרלוי"צ נ"ע, והקהל הגיב בהתרגשות גדולה.

הלכות ומנהגי חב"ד

ערב שבת־קודש
ח' במנחם־אב

ב'שבת חזון'[1] לובשים בגדי שבת[2]. צחצוח נעליים לכבוד שבת - מותר[3].

שבת־קודש פרשת דברים
ט' במנחם־אב[4], 'שבת חזון'

שחרית: בקריאת התורה מסיימים לכוהן "כאשר דיבר לכם" ומתחילים ללוי "איכה אשא לבדי", כנדפס בחומשים[5].

יש לומר, שביום תענית שחל בשבת צריכים להוסיף בענייני השמחה והתענוג יותר מבשאר שבתות השנה, כדי לשלול את הקא־סלקא־דעתך שמתאבלים מחמת יום התענית[6].

לימוד תורה:

עד חצות היום (12:47 בתל־אביב), מותר ללמוד הכול[7]. אחר־כך: "נכון ללמוד רק דברים המותרים בתשעה באב, כמו איוב, ובדברים הרעים שבירמיה, ומדרש איכה"[8].

בהתוועדות שבת חזון, ערב תשעה באב ה'תשמ"א, בתחילתה, אמר הרבי: כיוון שהיו התוועדויות בשבתות שלפני־כן, חייבים להתוועד גם השבת, כדי שלא תהיה 'אבלות דפרהסיא' בשבת, אבל "מהיות טוב..." יאמר דברי תורה "מהמותר בתשעה באב בלבד"[9].

אמירת שיעורי חת"ת, רמב"ם, ועניני בית הבחירה היום: לכתחילה - לפני חצות היום (כנ"ל). בדיעבד - (חומש ותהילים) עד השקיעה[10].

בשבת זו עורכים 'סיום מסכת' עם סעודה[11].

מנחה[12]: מקדימים את מועד תפילת מנחה בכדי שהציבור יספיק לאכול את הסעודה המפסקת.

אין אומרים 'צדקתך'[13].

האבלים אומרים את המשניות הרגילות[14].

1. "מצווה לפרסם (ו"בשם אומרו") אודות תורת הרה"צ מברדיצ'וב בעניין 'שבת חזון' ש'חזון' מלשון ראייה, שבו מראים לכל אחד ואחת את המקדש דלעתיד מרחוק" – 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 132. "וזה צריך לעורר אצל כאו"א הוספה ב'משפט' וב'צדקה' (ובשבת – באופן המותר בשבת)" – 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.
2. ספר־המנהגים עמ' 46, שכן נהג אדמו"ז (בלוח כולל־חב"ד: "לבש כל בגדי שבת כדרכו"), וש"נ לפוסקים הדנים בעניין זה, וראה גם בהוספות לשו"ע אדמוה"ז (במהדורה הישנה) חלק ה־ו עמ' 1846 בשולי־הגיליון.
הטעם – כדי למנוע אבילות דפרהסיא בשבת. ולהעיר מהנהוג בין אנ"ש (וכלל החסידים – נטעי־גבריאל פכ"ה הערה טו), שאף את פסוקי התוכחה מהפטרת 'חזון' [אבל – גם את הפטרת ת"ב שחרית] אין קוראין בניגון איכה, שלא כמנהג העולם (המופיע בשו"ת הריב"ש סי' קיב, מג"א סי' רפב ס"ק יד, שערי־אפרים שער ט סכ"ז). וראה 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק ג.
3. נטעי גבריאל בין המצרים פרק לה סעיף ל. וראה הנסמן שם בהערות נב־נד.
4. איסור 'דברים שבצינעא' שבינו לבינה – נוהג השבת (לוח כולל־חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקנ"ד סי"ט. חוץ מל"ט, מג"א בשם השל"ה, וראה נטעי גבריאל בין המצרים פצ"ג ס"ג).
5. כך נהגו אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בליובאוויטש, ולא כנדפס בס' המנהגים ס"ע 31 ובלוח כולל־חב"ד. וראה בקשר להנהגה זו ב'לוח השבוע' לשבוע שעבר.
6. תורת־מנחם תנש"א ח"ד סוף עמ' 85.
7. משנ"ב סי' תקנ"ג ס"ק ט.
8. לוח כולל־חב"ד, ע"פ הרמ"א שבהערה הבאה.
9. ברמ"א סו"ס תקנ"ג כתב: "ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כי אם בדברים המותרים בתשעה באב, ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי־אבות" [וצ"ב הרי דברי מוסר הם, שמותרים אפילו לאבל (מאירי מו"ק כא,א. שדי חמד מע' אבלות אות כה). ואולי מפני שהלימוד הוא ברבים (עיין טור יו"ד סו"ס שפד בשם הרא"ש)]. במג"א שם מביא מכנסת הגדולה, שאוסר ת"ת בשבת תשעה באב ומתיר בשבת ערב תשעה באב, ומסיים "ולי נראה להחמיר בשניהם, דהא יכול ללמוד דברים המותרים בתשעה באב". מאידך הט"ז שם תמה על המנהג, בקל־וחומר מבשר ויין אז שהיא חובה, וכן מקריאת התורה במנחה ואמירת קרבנות מסדר היום "ולמה ישתנה משניות דפרקים השייכים לאותו שבת... והמנהג שלנו שכתב רמ"א... צ"ע. ונראה דהלומד בשבת אחר חצות לא הפסיד שכרו", וכן דעת מהרש"ל והגר"א ועוד, ועיי"ש בביאור הלכה. מאידך, הבאה"ט והפרמ"ג הכריעו כהרמ"א, ועד"ז בקיצור שו"ע (קכה,ד), וראה בס' ת"ב שחל בשבת עמ' עז ובנטעי־גבריאל פרק צב. והרבי (בלקוטי־שיחות דלהלן הערה 15) כתב על הרמ"א: "וכן הוא המנהג בכמה מקומות". וכן נהג לחומרא כמסופר כאן, אם־כי לא פסק כדעה זו, כדלהלן שם.
10. כיוון שמדינא (ועקרונית – אף ממנהגא) מותר, והרי אפילו בת"ב עצמו אחה"צ (שאסור מדינא) אומרים חת"ת כדלהלן. וכן ענייני בית הבחירה, ע"פ ההוראה ללומדם בת"ב אחה"צ (כלהלן הערה 64). בתניא אין הגבלה דת"ב, כדלהלן הע' 32.
11. ספר־השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733. אלא שאם הוא אחר חצות, הרי לפי האמור לעיל רצוי לעשות סיום רק על מסכת מועד־קטן. וראה בהערה 64.
12. מסתבר שהסיבה לאריכות הקטעים בקריאת־התורה במנחת שבת ובימי שני וחמישי בפרשת ואתחנן, היא מפני שאין רוצים לסיים או להתחיל ב"בית פעור". וע"ע.
13. שו"ע ר"ס תקנ"ט. לוח כולל־חב"ד.
14. הרבי כתב לאחד הרבנים בעניין זה: "תשואות־חן על ההוראה לסיים גם בשבת־קודש זה: '...טהורה... יגדיל תורה ויאדיר'", דהיינו לומר את המשניות הרגילות.

למעשה, בשבת זו אין אומרים פרקי אבות[15].

סעודה המפסקת[16]:

נאכלת עם בני־הבית כסעודת שבת רגילה (בלי ההגבלות של הסעודה המפסקת בחול), אבל חייבים לסיימה לפני השקיעה[17]. מותר לאכול בשלושה ולברך בזימון.

דיני האבלות מתחילים אך ורק לאחר צאת השבת[18]. אולם, רחיצה וסיכה אסורים כבר מהשקיעה, על כן יש להיזהר שלא ליטול או לשטוף ידיים וכיוצא בזה בזמן זה[19].

אסור להכין את נעלי תשעה באב או את הקינות או להביאן לבית־הכנסת (וכמו־כן לפשוט בגדי שבת או לחלוץ נעליים) עד צאת השבת ואמירת 'ברוך המבדיל', משום הכנה משבת לחול.

הנמצא בביתו, לאחר צאת השבת - יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", ויברך לבני־ביתו 'בורא מאורי האש"[20]. ראוי שהגבאים יאחרו מעט את זמן תפילת ערבית, כדי שכל הציבור יספיק להגיע לבית־הכנסת[21].

הרבי נכנס לבית־הכנסת בנעלי בד[22], אך נשאר בבגדי שבת עד אחר התפילה, וכן נפוץ בין אנ"ש[23].

יום ראשון

תענית תשעה באב

מוצאי שבת: אחר אמירת 'ברוך המבדיל' מסירים את הפרוכת [וכיסויי הבימה ועמוד הש"ץ][24].

בתשעה באב נועלים נעלי גומי ובד או סנדל שאינו של עור, ודלא כהמחמירים בזה[25].

מדליקים אור רק כפי הנחוץ לתפילה ולקריאת הקינות, ולא יותר[26].

15. ראה לעיל הערה 7. בשיחה מוגהת (לקוטי־שיחות כרך יט עמ' 43 הע' 53. השיחה יצאה לאור לראשונה כקונטרס שבועי בשנת תשל"ח, שבה חל תשעה באב בשבת, כבשנה זו) נטה הרבי להכריע כפי הדעה שצריך לומר פרקי־אבות גם בתשעה־באב שחל בשבת, "ובפרט למנהגנו, ליזהר מכל ענייני חשש אבלות בפרהסיא בשבת... ואולי יש לדייק גם מלשון אדמוה"ז בסידורו 'כל שבתות הקיץ'". אולם בפועל לא אמר אז פרקי אבות (כמנהגו שהתחיל באותה שנה לאומרם עם הציבור, 'שיחות קודש' תשל"ח חלק ד' עמ' 389). בהתוועדות מאוחרת יותר (שבת חזון, ערב תשעה באב תשמ"א, הנחה בלה"ק סכ"ז) הודיע הרבי שלא יאמר פרקי־אבות ברבים כדי שלא להכריע בזה, וכל אחד יכריע לעצמו. לאחר מכן, בש"ק נחמו (הנחה בלה"ק סכ"ו) אמר, שכדי שלא לעשות חילוקי מנהגים בישראל, גם אלה שלמדו פרקי־אבות בשבת שעברה, ילמדו אותו פרק פעם נוספת בשבת נחמו. וכן הוא בפשיטות בהתוועדויות תשמ"ה ח"ה עמ' 2695, ובשיחת שבת נחמו בסה"ש תנש"א סו"ס י"א "שלומדים בפרקי־אבות דשבת זה – פרק שלישי". ואף בלוח כולל־חב"ד לא נזכרו פרקי־אבות השבת, ובשבת נחמו – פרק ג.

16. בלוח כולל־חב"ד כתב: "אוכל בשר ושותה יין [שו"ע סי' תקנ"ב ס"י], ומכל־מקום ישב בדאבון־נפש [מג"א, מהרוקח וש"ל] ולא ישב בסעודת חברים [מג"א]", וכמה אחרונים נחלקו ע"ז (ראה שע"ת, משנה ברורה, מנהג ישראל תורה כאן), כי מי שרגיל לסעוד עם מיודעיו ונמנע מכך הפעם, ה"ז כאבילות דפרהסיא בשבת. ולדידן שאין סעודה ברבים בכל שבת, לכו"ע ישב רק עם בני־ביתו. ולעניין השמחה – בס' דרכי חיים ושלום [מנהגי הרה"צ וכו' בעל 'מנחת אלעזר' ממונקאטש] אות עת"ר מסופר, שהיה מאריך בסעודה שלישית באמירת ד"ת בלי שום היכר מבשאר שבתות, ומביא שם מספרו שערי־יששכר מאמרי חודש תמוז אות טו שבזה מתחזקים כהכנה לגאולה ובפרט בכוח השבת, כדרך תלמידי הבעש"ט, עיי"ש בארוכה.

17. נכון שלא לומר בפירוש שאוכל בשבת בכדי שיהיה יכול להתענות אחר־כך.

בעניין נטילת כדורים בשבת המקלים את עינוי הצום – שקלא וטריא בזה בין אחרוני זמננו אם יש לאסור משום נטילת סממני רפואה בשבת ועוד, ואכ"מ.

18. רמ"א סי' תקנג ס"ב, ומשנה ברורה שם ס"ק ו ש"אסור לשום סימן אבילות בשבת" וגם לאחר זמן צאת השבת, עד שיאמר ברוך המבדיל, משום קדושת תוספת שבת – פסקי תשובות סי' תקנג סוס"ק א.

19. ראה הנסמן בנטעי גבריאל פרק צד סעיף ג.

20. בשו"ע סי' תקנו איתא: "כשרואה הנר אומר 'בורא מאורי האש'", והט"ז כתב שמברכים זאת לפני קריאת 'איכה', וכ"כ בלוח כולל־חב"ד, וכן נהג הרבי (ובביהכ"נ שלו). אבל לנמצאים בצאת השבת בבית עם בני־ביתם, שנהגים אז מהאור, ובוודאי יש ללמדם לומר 'ברוך המבדיל' כדי שלא יעשו מלאכה באיסור, לכאורה עדיף לברך שם.

המשנ"ב בביה"ל סו"ס רצו מסתפק אם נשים חייבות בברכת האש, מאידך הברכי יוסף וכמה אחרונים פסקו שחייבות בזה, והוכיחו שכן דעת הריטב"א והכל־בו (ראה נטעי־גבריאל ע"פ שחל בשבת פל"ח הע' יז וש"נ), ובכל אופן רשאיות לברך (קצות־השולחן סי' צו בבדה"ש ס"ק יב). לכן מי שלא ברך לה בעלה, עדיף שתברך לעצמה.

21. שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק סב ס"מ, פסקי תשובות שם. נטעי גבריאל, בתשובות שבסוף הספר סו"ס י.

22. ולא כמ"ש בנטעי גבריאל פצ"ד הערה טו, שעשה זאת (כמ"ש בלוח כולל־חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקנ"ג ס"ב, שהציבור עושה זאת) אחרי ברכו [ולכאורה, צ"ל לפני־כן 'ברוך המבדיל']. והביא שם מהאשל־אברהם (תנינא, להרה"צ וכו' מבוטשאטש) שאין איסור להישאר בבגדי שבת גם "אחר שהבדילו כל הציבור" עד סיום התפילה.

23. בשנת תרד"ע, חל תשעה באב ונדחה לראשון, ואמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מאמר דא"ח בזמן הרגיל (בליל שבת). למחרת, נכנסו אליו 'לחזור' את המאמר אחרי הסעודה המפסקת, ונמשכה החזרה בלילה – ספר המנהגים שם. וראה בס' המנהגים עמ' 77 בשם הרה"ח הרה"צ ר' הלל מפאריטש ז"ל, שאבל ר"ל בימי השבעה לומד פנימיות התורה. והרי אבל חמור בעניין זה יותר מתשעה באב, כמבואר בטור יו"ד סו"ס שפד. וראה ב'רשימות היומן' עמ' קנה.

24. נטעי גבריאל פרק צד ס"ט.

25. עיין שערי־תשובה ואחרונים בסימן תרי"ד. דרכי־חיים־ושלום ס"ק תרע"ג – ספר־המנהגים עמ' 46.

26. שו"ע סי' תקנ"ט ס"ג, וראה 'מנהג ישראל תורה' שם ס"ק ז.

ה' נרות הנהוגים בעמוד הש"ץ, כשיש 'חיוב', מדליקים היום וגם מחר כרגיל. [בקיצור שו"ע סי' קכד ס"ב ובמשנ"ב סי' תקנ"ט ס"ג, מא"ר בשם מהרי"ל, כתבו "אין מדליקין נר תפילה". אבל במהרי"ל עצמו ס"ע רמז איתא: "נהגינן שלא להדליק נר בביהכ"נ בט' באב כי־אם נר אחד [ובשינויי נוסחאות בעמ' רנ: ב' נרות] לחזן" וראה כה"ח ס"ק כו. כולם לא הבדילו בבירור בין ערבית לשחרית. וכן צ"ב אם יש הבדל בין ה' נרות כשיש 'חיוב' בביהכ"נ (שיש בו תועלת לנשמה), לבין הנהוג כשאין שם 'חיוב' ב' נרות [שו"ע הקצר ס"פ כד] שהוא (רק) לכבוד ביהכ"נ. בלוח כולל־חב"ד לא נעתק הנושא כלל, וכנראה הוא כנ"ל].

מי שיצא לצרכיו, מותר ליטול ידיו עד קשרי אצבעותיו לתפילה (שו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ג ס"ד־ה. ורצוי לגעת תמיד במקום המכוסה, כדי ליטול ולברך אשר יצר בידיים נקיות, שם). במטה־אפרים שם כ' שהנוטל בכל השנה ג"פ יכול גם עתה ליטול כך, והובא בכמה ספרים ללא חולק. ולפ"ז ניתן בשחרית, לאחר לבישת הבגדים, ליטול ידיו שוב עם מגבת כנהוג כל השנה (אלא שרק עד קשרי אצבעותיו) כדי לברך ברכות־השחר.

בדברים שבין איש לאשתו נוהגות היום כל ההרחקות שבסי' קצ"ה (כמבואר בשו"ע אדמוה"ז סי' תרט"ו ס"א ביוהכ"פ, ודין ט"ב זהה ליו"כ כדבריו בקו"א

בשמונה־עשרה אומרים 'אתה חוננתנו'. לאחר שמונה־עשרה - קדיש תתקבל.

מברכים (מי שלא בירך עדיין, או אם יש מהשומעים מי שטרם יצא בברכה זו) 'בורא מאורי האש', ומביטים באבוקה כנהוג, ואין מבדילים על הכוס.

יושבים[27] על הארץ[28] (בהפסק איזה דבר[29]) וקוראים 'איכה'. בכל פרק המתחיל 'איכה' מגביהים את הקול יותר[30]. פסוק 'השיבנו' האחרון, אומר הקהל בקול רם יחד עם החזן[31].

בספר־המנהגים מובא סיפור על הרה"צ מרוז'ין וחסידיו, בקשר לזריקת 'בערעלאך' ומעשי שובבות בתשעה באב. כנראה הובאו הדברים כדי שלא ירבו באבֵלות יותר מדי[32].

אחר הקינות - 'ואתה קדוש', קדיש שלם בלי 'תתקבל' (כמו 'קדיש יתום', אבל הוא נאמר על־ידי הש"ץ). עלינו, קדיש יתום[27].

אבֵל בתוך ה'שבעה' רשאי ללכת לבית־הכנסת בלילה וביום עד גמר הקינות[33].

המתפללים הולכים לבתיהם בלי אמירת 'שבוע טוב' זה לזה.

תלמוד תורה:

"אפילו בתשעה באב, ש"אסור לקרות בתורה... משום שנאמר 'פיקודי ה' ישרים משמחי לב'"[34] - חייבים ללמוד תורה בכל רגע ורגע, אלא שהלימוד הוא בחלקי התורה המתאימים ליום זה"[35].

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה לומד בכל שנה ושנה בתשעה באב מדרש 'איכה רבה', וסוגיית 'רבי יוחנן' דפרק הניזקין (גיטין נה סע"ב - נח סע"א)[36].

גם במשך המעת־לעת דתשעה באב יש לערוך 'סיום' (על מסכת מועד־קטן, שהוא מהעניינים המותרים ללמוד ביום זה)[37].

"בנוגע ללימודי יארצייט בתשעה באב: עד חצות היום - לימוד משניות דאחרי התפילה הוא בפרקי דתענית[38] ומועד־קטן (פרק ג) הידועים, ולאחר חצות היום - נוהגים בזה כמו בשאר השיעורים, היינו שהעוסק בזה בכל ימות השנה שומר עליהם גם בתשעה באב"[39].

לעניין לימוד חסידות, משמע שמותר[40].

אין נוהגים לישון על הארץ, או לשים אבן תחת הראש.

שחרית:

יו"ד סי' קפ"ד ריש ס"ק ב). וכנראה שמסיבה זו, כשחל ברי"מ היום, יש נמנעים מלקחת בני־זוג ל'קוואטר' (ראה גם בנטעי־גבריאל ח"ב פרק פא סי"ז והערה כ).

27. היינו לא רק שלא יישב על הספסל, אלא שיש לקרוא איכה וקינות לא בעמידה אלא דווקא בישיבה על הקרקע. כן הביא בס' 'מנהג ישראל תורה' שם ס"ק ה מס' 'נוהג כצאן יוסף', ומשמעות הרוקח, מהרי"ל, כל־בו וסדר־היום, עיי"ש.

28. באבילות ובתשעה־באב, ישב הרבי על ארגז נמוך, שגובהו מעל ג' טפחים (וכן דעת בעל 'מנחת שלמה' בס' הליכות־שלמה על ת"ב הע' 14, נדפס בקובץ 'ישורון' גיליון יד עמ' תשפז, וציינו שם שזה דלא כמהרש"ם בס' דע"ת יו"ד סי' שפז ס"ב). על מושב הרבי במכונית היו מניחים דף עץ.

29. לוח כולל־חב"ד. המקור להימנע מלשבת על הקרקע ממש, מובא בשע"ת סי' תקנ"ב ס"ק ג מברכ"י שם ס"ק ח בשם מהר"ש שער־אריה. אמנם הכף־החיים שם ס"ק לט דן להקל לשבת ע"ג קרקע מרוצפת, ומבאר בזה מנהג מהרי"ל (בהוצאת מכון־ירושלים עמ' רנד. רנו. וכ"כ במקור־חיים לבעהמ"ח חוות־יאיר סי' תקנ"ט ס"ג) שישב בת"ב על הקרקע ממש. ובילקוט־יוסף ח"ז עמ' קכט כתב, שלמנהגם יושבים אבלים על הקרקע ממש (ועיי"ש ח"ה עמ' 582 סס"ו), וראה בארוכה בס' 'מנהג ישראל תורה' שם ס"ק ו.

30. לוח כולל־חב"ד.

31. רמ"א סי' תקנ"ט ס"א. כנראה לא כל הפרטים שברמ"א שם ובמנהגי מהרי"ל (הוצאת 'מכון ירושלים' עמ' רנא) נהוגים אצלנו.

32. וראה 'תורת־מנחם – התוועדויות' תשי"א ח"ב עמ' 262: "בליובאוויטש היו משחקים בתשעה באב עם 'בערעלאך'... ולא היה זה 'שלא ברצון חכמים'...".

33. לוח כולל־חב"ד, ע"פ שו"ע ונו"כ סי' תקנ"ט ס"ו.

34. שו"ע או"ח ר"ס תקנ"ד.

35. "ראה שו"ע שם ס"ב. וראה שדי־חמד, אסיפת־דינים, מערכת בין־המצרים ס"ב סי"ב, על־דרך ובדוגמת קדימת הלימוד בעניינים שהזמן גרמא, הלכות החג בחג וכיו"ב, בכל השנה. ראה טושו"ע ודאדמוה"ז או"ח ר"ס תכט, ובט"ז שם" – ספר־השיחות תש"נ ח"ב עמ' 574 (וכ"כ בילקוט־יוסף ח"ה עמ' 580, ובנטעי־גבריאל מהדו"ב ח"ב פרק עה הערה יז. וע"ש בשו"ת שבסוף הספר סי' יז. ועיין ביאור בזה בשיחת ש"פ דברים תשל"ד (שיחות־קודש ח"ב עמ' 340־342, נעתק ב'התקשרות' גיליון תיט עמ' 17)). וראה לקוטי־שיחות חלק ט' עמ' 250, שבשנת תש"ל המליץ כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כשהורה באותה שנה על עריכת משמרות ללימוד במשך כל היממה דתשעה באב, שהמתאים ביותר בלימוד עניינא דיומא הוא רשימות כ"ק אדמו"ר ה'צמח־צדק' על מגילת איכה.

בספר־השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63 מובא "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר – ולא נתפרסם כלל וכלל [א"ה: ראה כיוצא־בזה בקשר לכ"ד כסלו, בן איש חי שנה א' ס"פ וישב, הל' חנוכה אות כג]) בתורה (בנביאים) פרשת היום ע"ד 'צום הרביעי' ו'צום החמישי' (על־דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא־בזה)". פרשת היום: מלכים־ב כה,א־כא. ירמיהו לט,ב־י. נב,יב־כז. דברי הימים־ב לו,יז־כ.

36. ספר־המנהגים.

37. ספר־השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 הע' 189 (ועד"ז בכ"מ, כגון לקוטי־שיחות כרך כד עמ' 336, כרך כח עמ' 287, סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564 הע' 117 וסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועמ' 733). וראה בהערה 64.

38. אולי הכוונה למשניות ממסכת זו העוסקות בענייני התעניות, מפ"א מ"ד עד ספ"ג.

39. אג"ק חלק יא עמ' שו. ומה שבתשעה באב תשמ"ח סיים הרבי במנחה דת"ב את המשניות דמו"ק, אולי היתה הנהגה חד־פעמית או אישית. וב'רשימות היומן' עמ' תכב כתב ע"ז 'במנחה – איני יודע'. מלשון מכתב זה ברור, שה"ה לכל השיעורים הקבועים שאדם נוהג ללמוד בכל יום. ומציין שם ללוח היום־יום ביום זה, וגם שם הלשון "כל השיעורים".

40. ומ"מ רצוי ללמוד מעניינא דיומא, ראה המובא לעיל הערות 23, 35.

שיעור נטילת־ידיים שחרית בתשעה באב - רק עד קשרי האצבעות[41]. אם יש לכלוך על־גבי העיניים והרגילות היא לשטוף לכלוך זה במים - מותר[42].

אין מברכים "שעשה לי כל צורכי"[43] עד למחרתו[44].

בשחרית[45] אין מניחים טלית ותפילין[46]. אין אוחזים את הציציות ב'ברוך שאמר' ובקריאת שמע[47].

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה לובש הטלית בבוקר ופושטו, ואחר־כך מניח התפילין ומתפלל בהן - כל זה בחדרו, שלא ירגישו בדבר. ובעת שהתפללו - אמר תהילים וכיוצא בזה[48].

הש"ץ[49] אומר 'עננו' בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. שכח לאומרה ונזכר קודם שאמר "ה"" מחתימת רפאנו - חוזר ואומר 'עננו' ו'רפאנו', ואם כבר אמר "ה"" - אומר 'עננו' בברכת 'שמע קולנו' וחותם: "ברוך אתה ה', העונה בעת צרה ושומע תפילה". שכח גם שם - אומרה כברכה בפני עצמה אחר 'שים שלום'[50].

בשחרית אין נשיאת כפיים, ואין הש"ץ אומר: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו..."[51]. אין אומרים תחנון. הש"ץ אומר חצי קדיש. קוראים לשלושה אנשים[52] בפרשת ואתחנן "כי תוליד בנים", והשלישי הוא המפטיר. חצי קדיש[53]. הפטרה בירמיהו (ח,יג - ט,כג) "אסוף אסיפם"[54].

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב היה עולה למפטיר. ולפעמים בשחרית וגם במנחה.

אמירת כל הקינות[55]. אשרי. ובא לציון גואל, ומדלגים פסוק "ואני זאת בריתי". קדיש שלם בלא תתקבל. עלינו. קדיש יתום. בסיום תפילת שחרית אין אומרים 'שיר של יום' ו'אין כאלוקינו'[56]. לאחר מכן קורא כל אחד ואחד לעצמו 'איכה'[57].

אם יש ברית־מילה, מלים אחר הקינות[58]. האב והאם, המוהל והסנדק מותרים ללבוש בגדי שבת (אך לא נעליים) עד אחר המילה. מברכים על הכוס ונותנים לתינוקות[59].

אין 'שאלת שלום' בתשעה באב. וכן אין לומר 'בוקר טוב' וכדומה, או לשלוח שי לחברו. מי שאינו יודע מכך ונותן שלום, משיבים לו בשפה רפה ובכובד ראש, וטוב להודיעו שתשעה באב היום[60].

הנהגת הפטורים מן התענית:

חולה שמחמת מצבו הבריאותי אוכל בתשעה באב יכול לאכול כרגיל ואינו צריך לאכול לשיעורים.

41. ספר־המנהגים עמ' 47. ובמכתב המצויין שם: "כן הורה גם־כן כ"ק מו"ח אדמו"ר. ויש לומר אשר בתשעה באב מפני החלישות שבקדושה אין הטומאה מתאווה כל־כך לשרות, ועל־דרך מה שכתוב בשו"ע רבנו מהדורא בתרא סו"ס ד, ומתפשטת רק עד קשרי אצבעותיו" – אג"ק ח"ג עמ' קמז, עיי"ש.

42. לוח כולל־חב"ד, על־פי שו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ג ס"ג.

43. סידור אדמוה"ז, וכן הוא בכתבי האריז"ל. וראה השקלא־וטריא בזה בספרים שהובאו בשדי־חמד, פאת־השדה, אסיפת־דינים, בין־המצרים ס"ב ס"ק ט [בהוצאת קה"ת: כרך ח' עמ' א'תשס"ה] – ספר־המנהגים שם. וראה בארוכה בס' חקרי־מנהגים עמ' קפה ואילך (גם בקשר להערה הבאה).

44. הוראת הצמח־צדק בשם רבינו הזקן. ודלא כיש נוהגים לברך בלילה כשנועל הסנדל – ספר־המנהגים שם.

45. ולכאורה כיוון שאין מניעה ללמוד היום פנימיות התורה (ראה לעיל הערה 40), הנוהגים לומר פרק תניא לפני התפילה (סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 412, ובכ"מ. ובסה"ש תש"נ ח"א עמ' 246: "על הסדר, או באופן אחר"), יאמרו זאת גם היום (ועדיף ללמוד מעניינא דיומא, כמו באגה"ת פ"ז).

46. לוח כולל־חב"ד, משולחן־ערוך סימן תקנ"ה ס"א. ובס' 'ציצית הלכה למעשה' (תשנ"ה) פי"ב הערה 57 העיר, שכיוון שע"פ קבלה צ"ל לבישת טלית ותפילין וברכותיהן בתשעה באב כרגיל בכל יום, הנה אף שרק האדמו"רים עצמם נהגו בזה כמבואר בספר־המנהגים, הרי טלית־קטן שהוא בצינעא והכל לובשין אותו, אולי יש מקום לברך עליו לדידן בשחרית. ואפילו ע"פ נגלה – ראה משנ"ב תקנ"ה ס"ק ב מס' פתחי עולם. ובפועל לא נפוץ לברך. וע"ע.

בישיבת תו"ת בצרפת נמנעו – עד חצות היום – מלהוציא את הציציות החוצה (ע"פ האמור בשו"ע סי' תקנ"ה ס"א. וכ"כ בלוח דבר־בעתו) .

47. מנהג העולם, נטעי־גבריאל פנ"ח סכ"ב וש"נ.

48. משיחת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע – ספר־המנהגים, ועיי"ש בהערה. וראה 'רשימות היומן' עמ' קנה.

הרבי לא אמר תהלים באותו זמן, אלא (כפי המסופר – וחלק ממראות קודש): בשנים הראשונות קרא ברשימות הצמח־צדק. בשנות הלמ"ד היה מביא סידור וקינות ועוד משהו. בשנים תשל"ב ותשמ"ט עיין בסידור. בשנת תשל"ה עיין גם בקינות.

49. ראה לעיל הערה 26 בקשר לנרות בעמוד הש"ץ.

50. שו"ע אדה"ז סי' קיט ס"ה.

51. כמו כהן אבל שאינו נושא כפיו מפני שאינו שרוי בשמחה, כדעת האבודרהם, שיירי כנה"ג סי' תקנ"ט, דגול מרבבה שם, ועוד – ראה נטעי גבריאל פרק נט ס"ה.

52. מי שאינו מתענה – ישתדל (אם אפשר – באמירה לגבאי מראש) שלא יקראוהו לעלות לתורה, ראה הדעות בס' פסקי־תשובות סי' תקס"ה ס"ק ז.

53. וכן נהג הרבי (בשנת תשמ"ח), וכמ"ש בשערי־אפרים שער ח סעיף צט, וזאת למרות דברי אדמוה"ז (ע"פ המג"א) בשו"ע שלו סי' רפב ס"ב וי"ח שאין להפסיק בקדיש בין המפטיר להפטרה (וכמו שהקשה בגיליון רע"א לסי' תקנ"ט ס"ד). וראה בס' בירור־הלכה תנינא סי' תקנט שריכז עשרות שיטות הסוברות שיש לנהוג כן (אך לא ביאר הטעם). דנו בזה ב'התקשרות' גיליונות: תתל"ו, תתמ"ז ותתנ"ו.

54. רמ"א סי' תקנט ס"ד.

55. לאמירת פיוט 'אלי ציון' – נהג הרבי לעמוד (המנהגים השונים בזה ראה נטעי־גבריאל פרק סא סעיף יב, וש"נ). כמדומה שחוזרים את הפזמון 'אלי ציון' רק בסוף הפיוט, ולא בין בית לבית.

אין אומרים את הקינות שחוברו בדורותינו לזכר קדושי השואה (ראה ב'כפר חב"ד' גיליון 1005 שהרבי שלל זאת. וראה נטעי־גבריאל שם סי"ד).

56. נשים רשאיות, לכאורה, לומר (אם נוהגות בזה): שיר־של־יום, 'אין כאלוקינו', חומש דחת"ת ו(מה שהורה להן הרבי) ענייני 'בית הבחירה' – מייד אחרי חצות היום. גברים אומרים זאת כדלהלן רק אחרי ק"ש בתפילין דרש"י – כנראה כסדר ההשלמה דשחרית.

57. אצל אדמו"ר מהורש"ב בשחרית היו מסיימים את התפילה בשעה 12:30 לערך [וכיוון ש"התחילו בשעה 8, לא יאוחר מ־8:30" ('רשימות היומן' עמ' תד), הרי שהאריכו הרבה בקינות. וראה בשערי־תשובה ר"ס תקנ"ט, שבמקום שאין מאריכין בקינות, טוב שלא להשכים, בעניין שישהו באמירת הקינות עד סמוך לחצות היום], ואחר כך היה אומר [לעצמו, לא בציבור] 'איכה' במשך שעה וחצי לערך, ורק אחרי כן ישב על כסא כרגיל – ספר־המנהגים עמ' 48.

58. בספר מהרי"ל – מנהגים (הוצאת מכון־ירושלים ס"ע רנה) איתא, שאז, ב'ובא לציון', אומרים 'ואני זאת בריתי'. וצ"ב מנהגנו בזה.

59. לוח כולל־חב"ד.

60. שו"ע סי' תקנ"ד ס"כ ומשנה־ברורה שם.

מי שאינו מתענה ואוכל לחם - ייטול את ידיו כרגיל[61]. בברכת המזון שיר המעלות [כיוון שאין אומרים תחנון], נוטלים מים אחרונים[62] ולאחר "הרחמן" מוסיפים ואומרים את "נחם".

שיעורי תורה:

אמירת תניא היום: מוטב[63] לומר את השיעור היומי רק לפני מנחה (השלמה - מצאת הכוכבים, כרגיל).

תהילים וחומש: רק לפני מנחה[64] ואילך (השלמה - מצאת הכוכבים, כרגיל).

רמב"ם: רק במוצאי היום.

לימוד ענייני בית־הבחירה היום: אחרי חצות היום[65] (השלמה - מצאת הכוכבים).

עד חצות היום[66] (12:47 בתל־אביב), אסור לעשות מלאכה שיש בה שיהוי קצת. ואין מכינים צורכי סעודה[67]. ואין יושבים על הספסל[68] [גם אחרי חצות, עד סיום הקינות[69]].

כתב הרבי נשיא דורנו: "לא ראיתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר הולך לבית־החיים בתשעה באב"[70].

מנחה:

תפילת מנחה - בשעה מאוחרת יחסית[71].

'אגרא דתעניתא' (=דמי הסעודות שנחסכו בגלל התענית) - נותנים לצדקה לפני תפילת מנחה[72].

מתעטפים בטלית ומניחים תפילין בברכה. קריאת־שמע (כדי לומר קריאת־שמע בתפילין, אומרים את כל שלוש הפרשיות[73]). שיר־של־יום[74]. אין כאלוקינו[75],

61. כיוון שרחיצה זו היא לצורך מצווה. ראה הנסמן בפסקי תשובות סימן תנקד הערה 77. ושם גם מציין למה שכתב ב"שערים המצוינים בהלכה" (סי' קכד קו"א סק"ב) שבאם אפשר, נכון להימנע מאכילת לחם, עיין שם.
62. ראה הערה קודמת.
63. ראה לעיל ציון 23.
64. מפשטות הלשון בספר־המנהגים "וכל השיעורים השייכים לשחרית" ניתן היה להבין שהכוונה גם לתהילים, אבל מהמסופר בס' המנהגים על אדמו"ר מהורש"ב שהיה אומר תהלים בשעה שהתפללו הציבור שחרית, מוכח לכאורה שגם בתהלים אין הגבלה. מאידך עיין במענה הרבי שבס' 'תורת מנחם – מנחם ציון' ח"א עמ' 312, שהרבי בתוך שבעה נמנע מלומר שיעור תהלים לפני התיבה משום שתהילים ענינו גם "נעימות וזמירות" שהוא ענין של שמחה, ומקשר זאת עם אמירת תהילים בת"ב, ע"כ. ולפ"ז מתירין תהילים במנחה רק בגלל "סדר היום", ובשחרית ההיתר הוא רק על חולה וכיו"ב. וע"ע.
65. סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 691 סוף הערה 87. והנה בלקוטי־שיחות כרך כח עמ' 286 איתא, שהואיל והשיעורים בתורה הם "חיי נפשו", הרי זה גם למי "דלא ידע מאי קאמר" (למרות שכמובן, מאותה סיבה, צריך לעשות הכול על־מנת להתעמק בהם), וזה כולל חת"ת, רמב"ם ו'בית הבחירה', עיי"ש. וכנראה שזו גם הסיבה להיתר אמירתם בת"ב (אף שמדינא ניתן היה לאומרם בבוקר, מצד צער, או מדין "להוט אחר התורה", או מצד "סדר היום", אך בפועל ההוראה היא להחמיר ולדחותם ללפני מנחה – ראה נטעי־גבריאל הל' אבילות ח"ב פרק קו הערות ה,יא). ואולי מפני שענייני בית־הבחירה הם בגדר "בניין ביתי" שעיקר זמנו לפני תום יום ת"ב, לכן לא נדחו למוצאי היום.
והעירני ח"א, שאולי כיוון שמותר ללמוד ענייני בית־הבחירה אחה"צ – ניתן יהיה גם לסיים אז מס' מידות ותמיד, אף שבשיחות לא נזכרה בפירוש בעניין הסיום היום אלא מס' מו"ק (אלא שברוב המקומות הלשון היא "בלימוד המותר אז ע"פ שו"ע" וכד'). כן לכאורה ניתן לסיים מסכת סוטה, שסיומה – מהעניינים המותרים בת"ב.
66. בתורת־מנחם תשי"א שבהערה 32: "כפי שראיתי על הרבי – הנה בתשעה באב לאחר חצות היום לא הייתה ניכרת עליו מתיחות ועצבות".
67. וכבר כתבו, שיותר טוב לעסוק בצורכי סעודה אפילו קודם חצות, מאשר לדבר דברים בטלים וכדומה (טור־ברקת סי' תקנ"ט ס"ק י).
68. לוח כולל־חב"ד, על־פי שו"ע שם סכ"ב ונו"כ.
69. כן נראה מלשון ספר המנהגים "אחר חצות היום ואחר סיום הקינות – יושבים על הכסא כרגיל" ומציין לסי' תקנ"ט ס"ג, והכוונה שכדי לשבת צ"ל שני התנאים – הן חצות (שלפני זה, גם לאחר הקינות, אין לשבת על הספסל כמ"ש במשנה ברורה שם ס"ק יב ע"פ הרמ"א שמיקל בזה, כי השו"ע כאן כתב כמנהג צרפתים שהביא בב"י בשם מהר"ם, שיושבים ארצה עד המנחה), והן סיום הקינות (גם אם לא הספיק לסיימן לפני חצות, כי יושבים לארץ כדי לקונן כדלעיל הערה 27. ולכאורה גם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב אמר קינות אחרי חצות, כדלעיל הערה 57). ולא כהנמנעים מאמירת או השלמת הקינות אם כבר עבר חצות היום.
בהערה בספר המנהגים שם הביא, שי"א שאין רשאי להחמיר לישב על־גבי קרקע אחר־כך (אפילו אם אין בכך משום יוהרא. כן כתב במקור שציין שם).
70. ספר־המנהגים עמ' 47. וראה הסבר ע"ז באג"ק חלק יא עמ' שז.
71. ספר־המנהגים שם, ע"פ שו"ע אדמוה"ז סימן קכט. וראה בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"ה ס"ק ב, שיש המתפללים מנחה גדולה בת"ב כזריזין מקדימין להנחת תפילין, ודחה זאת. וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מתפלל בקביעות בכל התעניות, כולל תשעה באב, בשעה הרגילה לתפילת מנחה בכל יום (15:15).
בכף־החיים סי' תקנ"ט ס"ק יט הביא מס' פתחי־עולם (שמחברו היה מחסידי חב"ד), שבמנחה תולין את הפרוכת במקומה כמו שלובשים את הטלית. וכן מנהגנו, וכך נהגו אצל הרבי (הרה"ח ר"ל שי' גרונר).
72. כדאיתא בספרים (מטה־משה סי' תשנ"ו, אליה־רבה סי' תקס"ו ס"ק ב) שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שדמי המאכלים שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלו לקדושה ממש – 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460.
73. ודלא כמשנה־ברורה סי' תקנ"ה ס"ק ה. וראה בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"ה ס"ק ג, ובספר 'נטעי־גבריאל' הל' בין־המצרים, בשו"ת שבסוף הספר (במהדו"ב – סימן יט) בענין זה.
אך כיוון שאין כאן עניין דהשלמת רמ"ח אברים (כבק"ש קטנה לצאת י"ח, וק"ש שעל המטה) אלא רק לומר הפרשה בתפילין (כמו בהנחת תפילין דר"ת בכל יום), אין לחזור תיבות "ה' אלוקיכם אמת" (ראה אג"ק חט"ז עמ' רצד). וצריך ביאור מ"ט חזור אצלנו הש"ץ "ה"א אמת' בק"ש שבסדר התפילה בשבתות וימים־טובים בשחרית, אף שהוא לאחר זמנה. ואולי מפני שמהצד הרוחני צ"ל גם אז רמ"ח תיבות כנגד רמ"ח איברים.
74. לגבי אמירת 'בית יעקב', כההוראה בסידור אדמוה"ז בכל יום שאין אומרים תחנון, ניתן היה לומר שהדבר נכלל בהוראה לומר שיר־של־יום. אמנם בשער־הכולל (פי"א סעיף כג) הביא מס' סדר היום, ש"בית יעקב" תוכנו - שיקבל הא־ל תפילתנו, "ויהיו דברי אלה אשר התחננתי קרובים אל ה'", וגם 'שיר המעלות' שייך לקבלת התפילה. ולפי נוסח אדמוה"ז ביום שאין אומרים תחנון "כיוון שגמר תפילתו ואמר אשרי ובא לציון וגם קדיש תתקבל – שייך לומר 'ויהיו דברי אלה אשר התחננתי'", עכ"ד. וא"כ, לכאורה, כיוון שהיום אין אנו אומרים זאת מייד אחרי שחרית, אין מקום לאמירה זו. וע"ע.
75. מתחילים כרגיל "קוה אל ה'", עד "את עמו בשלום".
לכאורה ברור, שאין מקום לומר [שוב, או כששכחו בשחרית] את המשניות (של האבל ויארצייט) דשחרית (אמנם י"א, שבימים שהרבי נהג לומר קדיש שלא בימי הקריאה, היה אומר משניות וקדיש לפני מנחה. ויש לברר).

וכל השיעורים (כולל: חת"ת[76]. ועניני בית הבחירה[77]) השייכים לשחרית[78]. ואחר־כך סדר תפילת מנחה.

מנחה[21]: וידבר. קטורת. אשרי. חצי קדיש. קוראים 'ויחל' לשלושה אנשים, והשלישי מפטיר ב"דרשו ה' בהימצאו". יהללו. חצי קדיש. שמונה־עשרה. אומרים 'נחם' בבונה ירושלים, ו'עננו' (בתפילת לחש) ב'שומע תפילה'[79]. שכח 'נחם' - אומרה בברכת 'שמע קולנו' אחר 'עננו', או ב'רצה' קודם 'ותחזינה', או ב'מודים' קודם 'ועל כולם', ואם שכח - אינו חוזר[21]. שכח 'עננו' - יאמרנה (ללא חתימה) אחר 'אלוקי נצור' קודם 'יהיו לרצון'[41].

בחזרת הש"ץ אומר 'עננו' בין גואל לרופא, 'נחם' בבונה ירושלים, "אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו..." (או נשיאת כפים - לנוהגים אותה בכל יום. ונוטלים ידיהם תחילה עד הפרק[80]). קדיש תתקבל. עלינו. קדיש יתום[21].

לאחר מנחה[81], (קודם השקיעה[82]) מניחים תפילין דרבנו־תם[83] ואומרים קריאת־שמע, קדש, והיה כי יביאך, ושש זכירות[84].

סיום הצום[85] - בצאת־הכוכבים.

יום שני

י' במנחם־אב

מוצאי הצום: "כמדומה, שבליל מוצאי תשעה באב נוטלין את הידיים ג' פעמים לסירוגין כמו נטילת ידיים שחרית, אבל בלא ברכה"[86]. הנטילה - לפני קידוש לבנה[87]. וכן נועלים הנעליים ורוחצים הפנים תחילה[88]. מבדילים על הכוס - "הנה א־ל ישועתי"[89], ברכת הגפן ו'המבדיל' בלבד (בלי נר ובשמים), ומקדשים את הלבנה.

אין אוכלים בשר ואין שותים יין הלילה, ולהסתפר ולכבס מותר[90].

אולי יש לומר שבהוספה בלימוד (דט"ו באב) מתחילים כבר מתשעה באב ואילך[91].

יש לערוך 'סיום' גם במוצאי תשעה באב[92].

כתב הרבי: "על־פי מנהג ישראל, אשר תורה היא, לקדש הלבנה דווקא במוצאי תשעה באב... הרי הזמן גרמא לחדש ההתעוררות להחלטות טובות בכל ענייני תשובה והתורה ומצוותיה, שהן המבטלות סיבת הגלות... וכיוון שגדול כוח החלטות הנעשות בציבור - לקבלן בהתאסף רבים יחד בהתוועדות שמחה, שמחה באמירת דברי תורה, שהיא המשמחת לב ועינים מאירה, ושמחה פורצת גדר והגבלה בלימוד התורה והידור בקיום מצוותיה, התוועדויות בפרט ביומין זכאין הסמוכין לט' באב, ועל־כל פנים: בחמשה־עשר באב, ובשבת "שלו" שלאחריו, ובשבת שלאחריה, שבת מברכים דחודש אלול, חודש החשבון (והתשלומין) דימות שנה זו. ובשלוש פעמים הווי חזקה - חזקת תורה ומצוותיה ומתוך שמחה וטוב לבב תמיד כל הימים"[93].

---

76. לכאורה, את שיעור התניא ניתן היה לומר בבוקר, אבל כאמור, מהלשון 'כל השיעורים' משמע שסדר האמירה צ"ל דווקא אחרי שחרית, ככל שבירדתי, התניא שהיה הרבי אומר בזמנים מסויימים לפני שחרית לא היה השיעור היומי).

77. ראה ספר־השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 (ושם, שיש לזה השלמה במוצאי היום).

78. ראה גם אג"ק חלק יז עמ' קמו, שטוב ללמוד שיעורי חת"ת בסמוך לשחרית. ובשו"ע אדמוה"ז סי' קנה ס"א, שכן עדיף לגבי כל שיעורי תורה הנלמדים ביום.

79. מי שאינו מתענה, לא יאמר 'עננו' (גם לא "ביום צום התענית הזה"). ראה הדעות בזה בפסקי תשובות סי' תקס"ה ס"ק א.

80. הוראת הרבי ביו"כ, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול־תשרי עמ' ריז. ושם, שגם הם צריכים ליטול ידיהם במוצאי היום ג"פ לסירוגין עד הפרק.

81. הרבי נהג תמיד להניח בבוקר (ראה לעיל) רק תפילין דרש"י. למנחה הניח שוב תפילין דרש"י, ולאחריה חלץ אותן בחדרו והניח תפילין דשימושא רבא, ואח"כ דר"ת ודראב"ד (כהסדר ב'היום יום' יט מנ"א).

82. ראה פסקי הסידור אות נג. 'סדור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' פג. אך מסתבר, שמי שלא הניח עדיין – יניחם גם אחרי השקיעה.

83. לעצם ההנחה בת"ב – "מסיפורי כ"ק מו"ח אדמו"ר על־דבר הנהגות אביו כ"ק אדמו"ר מהרש"ב. והוא דלא כמו שכתב במשמרת־שלום ס"מ משו"ת הרמ"ע מפאנו" – ספר־המנהגים שם [וראה שם להלן עמ' 77 אודות אבל ר"ל בתוך שבעה שיניח תפילין דר"ת, בשם הרה"צ הרה"ח ר' הלל מפאריטש, ושכן מובא בשם המקובל מוהר"ר שלום שרעבי].

84. ספר־המנהגים, והאמירות – ה"ה מכלל סדר היום.

85. בלוח השבוע (סוף גיליון תקע"ד) הובא מיומן פורים תשכ"ה שאמר הרבי שניתן להקדים תפילת ערבית לפני צאת הכוכבים (כמ"ש במטה אפרים סעי' תר"ב סעיף כט). אבל בפועל לא נהגו כך במניין של הרבי כל השנים (בכל התעניות), ואולי היה אז מצב מיוחד למישהו.

86. "לא שמעתי זה בפירוש, אבל למדתיה מהנהגת מוצאי יום־הכיפורים" – ספר־המנהגים.

87. כמו במוצאי יום־הכיפורים – אג"ק חלק כ עמ' רפד.

88. לוח כולל־חב"ד, מוצאי יוה"כ.

89. כן נהג הרבי (וכן מנהגנו במוצאי יו"ט, כדעת הלבוש והפרמ"ג במשבצות ר"ס תצא, דלא כמנהג העולם – הובא בלקוטי מהרי"ח ח"ב פב,א וש"נ – שאם אין זו תחילת השבוע א"א פסוקים אלו. וכיוון שאין זו הנהגה מיוחדת למוצאי ת"ב, צ"ע מ"ט כתב בלוח כולל חב"ד כאן להתחיל ההבדלה כמנהג העולם, והרי ביו"ט לא כתב כן).

90. לוח כולל־חב"ד (מרמ"א סי' תקנ"ח. ובפסקי תשובות שם ס"ק ג ונטעי גבריאל ס"פ צו הוסיפו גם: היתר ברכת שהחיינו ושמיעת כלי־זמר).

91. כהוספה על האמור בש"ס סוף תענית בזה, משמעות המג"א או"ח רלח – לקוטי־שיחות חלק יד עמ' 206, הערה ד"ה 'בנתנם סימן', עיי"ש.

92. "ועי"ז תהיה מעלה נוספת – שני סיומים" (בת"ב עצמו ובמוצאי ת"ב...) ש'כפול' קשור עם הגאולה" – 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 94).

93. ממכתב (כללי־פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ.

"אם יתעכב חס־ושלום משיח בימים הבאים, ימשיכו בעריכת 'סיומים' גם בימים שלאחרי זה, עד חמישה־עשר באב, ועד בכלל. ולקשר ה'סיום' (ב'משפט' - הלכה) גם עם נתינה לצדקה. ובמקום המתאים - לקשר את ה'סיום' - "יומא טבא לרבנן" - גם עם סעודה והתוועדות.

"ויש לפרסם זאת בכל מקום האפשרי, הן במקומות שכבר קיימו זאת בימים שלפני־כן - שימשיכו בזה, ובתוספת חיות וחיזוק, ועל־אחת־כמה־וכמה במקומות שאליהם הפירסום לא הגיע - שיגיעו לשם ויפעלו לעשיית 'סיומים' גם שם, ולהוסיף ב'משפט' וב'צדקה' בכלל"[94].

הנוסעים למקומות שונים לאחר תשעה באב בכדי לדבר עם יהודים אודות יהדות בכלל ואודות תשעה באב בפרט - ייקחו עמם קופת צדקה (במקום להאריך בדיבורים לעורר על נתינת הצדקה) שמזכירה ומעוררת אודות נתינת הצדקה בפועל. וכן "ייקחו עמהם **דברי־תורה מעניינא דיומא** שניתן לומר בעל־פה באותיות המתאימות לשומעים (ללא יצירת רושם שבאים לספר להם דבר שאינם יודעים, ועל־אחת־כמה־וכמה שאין באים לעוררם לתקן הנהגתם), בדרכי נועם ובדרכי שלום"[95].

פעם אמר הרבי: "עניינים הטובים (דתורה ומצוות וכו') שנעשו בשלושת השבועות - יש להמשיך בהם גם אחר תשעה באב, כדי לזרז הגאולה כו'. וגדול זכותו של חודש מנחם־אב, כזמן מסוגל (מזל אריה) לתוספת בעבודת ה'"[96].

94. ספר־השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.
95. 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 121, 123.
96. משיחת ש"פ ואתחנן תשמ"א, בלתי מוגה, שיחות־קודש תשמ"א ח"ד עמ' 408־409.

יום חמישי

י"ד במנחם־אב

סוף זמן קידוש לבנה הוא כל ליל ששי (למי שלא קידש במוצאי תשעה באב).

יום שישי

ט"ו במנחם־אב

היום אין אומרים תחנון. בליל שישי וביומו, וכן במנחה שלפניו.

כדאי ונכון לפרסם ולהכריז בכל מקום את הוראת חז"ל[97] ש"מחמישה־עשר באב ואילך - דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו"[98].

"...ידוע מנהג ישראל שמחמישה־עשר־באב ואילך, מברכים איש את רעהו בברכת 'כתיבה וחתימה (וגמר חתימה) טובה', וכמרומז במזלו של חודש מנחם־אב, מזל **אריה**... - ראשי תיבות 'אלול, **ר**אש־השנה, **י**ום־הכיפורים, **ה**ושענא־רבה', היינו, שבחודש מנחם־אב נרמז גמר ושלימות החתימה טובה בה'פתקא טבא' דהושענא־רבה"[99].

בקריאת שמו"ת קוראים את עשרת הדברות ב'טעם התחתון'[100].

97. תענית לא,א ובפירש"י. רמ"א יו"ד רמו סעיף כ"ג, מג"א או"ח רלח ס"ק א.
98. ובמיוחד להוסיף בשיעורי תורה ברבים, לייסד חדשים ולחזק ולהרחיב את השיעורים הקיימים – 'התוועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 124.
99. שם עמ' 770, וראה גם בעמ' 725 הערה 63. בע"פ היה הרבי מקדים ומברך, כגון בשיחת י"ג מנ"א תשל"ט. וכן בסיום המאמר דכ"ג מנ"א תשכ"ח ('ספר המאמרים – מלוקט' ח"ה עמ' שמו, ומצויין שם ללקוטי־שיחות ח"ד עמ' 1163 בהערה, שבכ' מנ"א מתחלת – בנוגע לכמה עניינים – ההכנה לראש־השנה). בכתב - בדרך־כלל היה מאחל רק מיום א' דר"ח אלול, אך היו יוצאים־מן־הכלל ('אוצר מנהגי חב"ד', אלול־תשרי, עמ' יב־יג. וראה 'בית חיינו' גיליון 99 עמ' 14).
100. שו"ע אדה"ז סי' תצד סעי' יא.

א אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מ֣וֹל סוּף בֵּין־פָּארָן
וּבֵין־תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב: אַחַד עָשָׂר
דְּרֶךְ מִשֶּׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה
מ֣וֹל סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב: אֵלִין
פְּתָגָמַיָּא דִּי מַלִּיל מֹשֶׁה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא
אוֹכַח יָתְהוֹן עַל דְּחָבוּ בְּמַדְבְּרָא וְעַל דְּאַרְגִּיזוּ בְּמֵישְׁרָא
לָקֳבֵל יַם סוּף בְּפָארָן דְּאִתַּפְּלוּ עַל מַנָּא וּבֵחֲצֵרוֹת דְּאַרְגִּיזוּ
עַל בִּשְׂרָא וְעַל דַּעֲבָדוּ עֲגַל דְּדָהָב: ב אַחַד עָשָׂר יוֹם
מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: אַחַד עָשָׂר יוֹם
מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: מַהֲלַךְ חַד עֲשַׂר
יוֹמִין מֵחֹרֵב אֹרַח טוּרָא דְשֵׂעִיר עַד רַקֶם גֵּיאָה: ג וַיְהִי
בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר
מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם:
וַיְהִי בְּאַרְבְּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר
מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם:
וַהֲוָה בְּאַרְבְּעִין שְׁנִין בְּחַד עַשַׂר יַרְחָא בְּחַד לְיַרְחָא מַלִּיל
מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי פַקִּיד יְיָ יָתֵהּ לְוָתְהוֹן:
ד אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת
בְּאֶדְרֶעִי: אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת
בְּאֶדְרֶעִי: בָּתַר דִּמְחָא יָת סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמָרָאֵה דְיָתֵב
בְּחֶשְׁבּוֹן וְיָת עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן דְיָתֵב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרָעִי:
ה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר
אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר: בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב
הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר: בְּעִבְרָא
דְיַרְדְּנָא בְּאַרְעָא דְמוֹאָב שָׁרִי מֹשֶׁה פָּרֵשׁ יָת אוּלְפָן
אוֹרַיְתָא הָדָא לְמֵימָר: ו יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב
לֵאמֹר רַב־לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר
אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה: יְיָ אֱלָהָנָא
מַלִּיל עִמָּנָא בְּחוֹרֵב לְמֵימָר סַגִּי לְכוֹן דִּיתֶבְתּוּן בְּטוּרָא
הָדֵין: ז פְּנוּ ו וְסָעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־
שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת: פְּנוּ ו וְסָעוּ
לְכֹם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר
וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרַע כְּנַעֲנָאֵי וְלִבְנוֹן עַד־
נַהְרָא רַבָּא נַהְרָא פְּרָת: ח רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ
וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם:
רְאֵה נְתַתִּי לְפֻנֵיכֶם אֶת־אַרְעָא עוּלוּ וּרְשׁוּ אֶת־אַרְעָא אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבָהֲתֵיכוֹן לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם
וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם: חֲזֵי דְיָהֲבִית קֳדָמֵיכוֹן יָת אַרְעָא עוּלוּ
וְאַחֲסִינוּ יָת אַרְעָא דִּי קַיֵּם יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לְהוֹן וּלְבְנֵיהוֹן בַּתְרֵיהוֹן: ט וָאֹמַר אֲלֵכֶם
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם: וָאֹמַר
אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם:
וַאֲמָרִית לְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵימָר לֵית אֲנָא יָכִיל
בִּלְחוֹדַי לְסוֹבָרָא יָתְכוֹן: י יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם
וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: יְיָ
אֱלָהֲכוֹן אַסְגִּי יָתְכוֹן וְהָא אִיתֵיכוֹן יוֹמָא דֵין כְּכוֹכְבֵי
שְׁמַיָּא לְמִסְגֵּי: יא יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם
כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ
אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן יוֹסֵף
עֲלֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן אַלַף זִמְנִין וִיבָרֵךְ יָתְכוֹן כְּמָא דִי מַלִּיל
לְכוֹן:

שני יב אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְריבְכֶם:
אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם: אֶכְדֵּין
אֶסוֹבַר בִּלְחוֹדַי טָרְחֲכוֹן וְעִסְקֵיכוֹן וְדִינְכוֹן: יג הָבוּ לָכֶם
אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וְיֹדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם
בְּרָאשֵׁיכֶם: הָבוּ לְכֻם אֱנָשִׁים חַכִּימִים וּנְבוֹנִים וְיָדְעִים
לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׁימֵם בְּרֵאשֵׁיכֶם: הָבוּ לְכוֹן גַּבְרִין חַכִּימִין
וְסוֹכְלְתָנִין וּמְדַעָן לְשִׁבְטֵיכוֹן וְאֶמַנִּנּוּן רֵישִׁין עֲלֵיכוֹן:
יד וַתַּעֲנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ
לַעֲשׂוֹת: וַתַּעֲנוּ אוֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ

לַעֲשׂוֹת: וַאֲתַבְתּוּן יָתִי וַאֲמַרְתּוּן תַּקִּין פִּתְגָמָא דִּי מַלֶּלְתָּא
לְמֶעְבַּד: טו וְאֶקַּח אֶת־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חַכָּמִים
וְיָדְעִים וֶאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי
מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם:
וְאֶצַּח אֶת־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חַכָּמִים וְיֹדְעִים וֶאֶתֵּן
אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי
חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: וּדְבָרִית יָת
רֵישֵׁי שִׁבְטֵיכוֹן גֻּבְרִין חַכִּימִין וּמַדְּעָן וּמַגְּתִי יָתְהוֹן רֵישִׁין
עֲלֵיכוֹן רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי מְאָתָא וְרַבָּנֵי חַמְשִׁין וְרַבָּנֵי
עֲשׂוֹרָיָתָא וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכוֹן: טו וֶאֱצַוֶּה אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק
בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ: וֶאֱצַוֵּה אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת
הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין־אִישׁ
וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ: וּפַקֵּדִית יָת דַּיָּנֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא
לְמֵימַר שְׁמָעוּ בֵּין אֲחֵיכוֹן וּתְדוּנוּן קוּשְׁטָא בֵּין גַּבְרָא וּבֵין
אֲחוּהִי וּבֵין גִּיּוֹרֵהּ: יז לֹא־תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטָן
כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט
לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקָּשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלָי
וּשְׁמַעְתִּיו: לְא־תַכִּירוּ פָּנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטָן כַּגְּדֹל תִּשְׁמָעוּן
לְא תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אֱנָשׁ כִּי דַּמִּשְׁפָּט לֵאלָהִים הוּא וְדִדָּבָר
אֲשֶׁר יִקְשֵׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו: לָא תְשְׁתְּמוֹדְעוּן
אַפִּין בְּדִינָא מִלֵּי זְעִרָא כְּרַבָּא תִּשְׁמְעוּן לָא תְדַחֲלוּן מִן
קֳדָם גַּבְרָא אֲרֵי דִינָא דַּיְיָ הוּא וּפִתְגָמָא דִּי יְקָשֵׁי מִנְּכוֹן
תְּקָרְבוּן לְוָתִי וְאֶשְׁמְעִנֵּהּ: יח וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וַאֲצַוֵּה אִתְכֶם בְּעִדָּנָא
הַהִוא אֵת כָּל־דַּדְבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וּפַקֵּדִית יָתְכוֹן
בְּעִדָּנָא הַהִיא יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא דִּי תַעְבְּדוּן: יט וַנִּסַּע מֵחֹרֵב
וַנֵּלֶךְ אֵת כָּל־הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר
רְאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
אֹתָנוּ וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: וַנִּסַּע מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֵת
כָּל־הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר
הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ
בַּרְנֵעַ: וּנְטַלְנָא מֵחוֹרֵב וַהֲלֵיכְנָא יָת כָּל מַדְבְּרָא רַבָּא
וּדְחִילָא הַהוּא דִּי חֲזֵיתוּן אֹרַח טוּרָא דֶאֱמֹרָאָה כְּמָא דִּי
פַקֵּיד יְיָ אֱלָהָנָא יָתָנָא וַאֲתֵינָא עַד רְקֵם גֵּיאָה: כ וָאֹמַר
אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן
לָנוּ: וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ: וַאֲמָרִית לְכוֹן אֲתֵיתוּן עַד טוּרָא
דֶּאֱמֹרָאָה דַּיְיָ אֱלָהָנָא יָהֵב לָנָא: כא רְאֵה נָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה רַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת: רְאֵה נָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה רַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֶיךָ לָךְ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת: חֲזֵי יְהַב יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ
יָת אַרְעָא סַק אַחֲסַן כְּמָא דִּי מַלִּיל יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ
לָא תִדְחַל וְלָא תִתְבָּר:
שלישי כב וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים
לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְיָשֻׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־
הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן:
וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ
וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְיָשֻׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן: וּתְקָרְבתּוּן לְוָתִי
כֻּלְכוֹן וַאֲמַרְתּוּן נְשַׁלַח גֻּבְרִין קֳדָמָנָא וְיֶאֱלוֹן לָנָא יָת
אַרְעָא וְיִתְיבוּן יָתָנָא פִּתְגָמָא יָת אָרְחָא דִּי נִסַּק בַּהּ וְיָת
קִרְוָיָא דִּי נֵעוֹל לְהֶן: כג וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח מִכֶּם
שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט: וַיִּיטַב בְּעֵינַי
הַדִּבֻּר וְאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט:
וּשְׁפַר בְּעֵינַי פִּתְגָמָא וּדְבָרִית מִנְּכוֹן תְּרֵין עֲשַׂר גֻּבְרִין
גַּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא: כד וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד־
נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ: וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ
עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ: וְאִתְפְּנִיוּ וּסְלִיקוּ לְטוּרָא
וַאֲתוֹ עַד נַחֲלָא דְּאֶשְׁכְּלָא וְאַלִּילוּ יָתָהּ: כה וַיִּקְחוּ בְיָדָם
מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרְדוּ אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר וַיֹּאמְרוּ
טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ: וַיִּקְחוּ בִידֵיהוֹן מֵאִבָּא
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ: וּנְסִיבוּ בִידֵיהוֹן מֵאִבָּא
דְּאַרְעָא וַאֲחִיתוּ לָנָא וַאֲתִיבוּ יָתָנָא פִּתְגָמָא וַאֲמָרוּ טָבָא
אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָנָא יָהֵב לָנָא: כו וְלֹא אֲבִיתֶם לַעֲלֹת
וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְלָא אֲבִיתֶם לְמִסַּק וְתַמְרוּ
אֶת־פֻּם יְיָ אֱלָהֵיכוֹן: וְלָא אֲבִיתוּן לְמִסַּק וְסָרַבְתּוּן עַל
מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָכוֹן: כז וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ
בְּשִׂנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אֹתָנוּ
בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ: וְתֵרָגְנוּ בְּאָהֳלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ

בְּשִׁנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת אֹתָנוּ בְּיַד
הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ: וְאִתְרַעֲמְתּוּן בְּמַשְׁכְּנֵיכוֹן וַאֲמַרְתּוּן
בְּדָסְנֵי יְיָ יָתָנָא אַפְקָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמִמְסַר יָתָנָא
בִּידָא דֶאֱמֹרָאָה לְשֵׁיצָיוּתָנָא: כח אָנָה ׀ אֲנַחְנוּ עֹלִים
אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ
עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ
שָׁם: אָנָה ׀ אֲנַחְנוּ עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ לֵאמֹר
עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי
עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם: לְאַן אֲנַחְנָא סָלְקִין אַחָנָא תְּבָרוּ יָת
לִבָּנָא לְמֵימַר עַם סַגִּי וְתַקִּיף מִנָּנָא קִרְוִין רַבְרְבָן וּכְרִיכָן
עַד צֵית שְׁמַיָּא וְאַף בְּנֵי גִּבָּרֵאי חֲזֵינָא תַּמָּן: כט וָאֹמַר
אֲלֵכֶם לֹא־תַעֲרְצוּן וְלֹא־תִירְאוּן מֵהֶם: וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
לֹא־תַעֲרְצוּן וְלֹא־תִירְאוּן מֵהֶם: וַאֲמָרִית לְכוֹן לָא תִתְבְּרוּן
וְלָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן: ל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם
הוּא יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם
לְעֵינֵיכֶם: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֵם לָכֶם
כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם: יְיָ אֱלָהֲכוֹן
דְּמִדַּבַּר קֳדָמֵיכוֹן הוּא יְגִיחַ לְכוֹן כְּכֹל דִּי עֲבַד עִמְּכוֹן
בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוֹן: לא וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: וּבְמִדְבְּרָ
אֲשֶׁר רְאֵיתְ אֲשֶׁר נְשָׁאֲךָ יְהוָה אֱלָהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ
אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם
הַזֶּה: וּבְמַדְבְּרָא דִּי חֲזֵיתָא דִּי סוּבְרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ כְּמָא דִי
מְסוֹבַר גְּבַר יָת בְּרֵהּ בְּכָל אָרְחָא דִּי הֲלֶכְתּוּן עַד מֵיתֵיכוֹן
עַד אַתְרָא הָדֵין: לב וּבְדָבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם בַּיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: וּבְדָבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מְהֵימְנִין בַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן:
וּבְפִתְגָמָא הָדֵין לֵיתֵיכוֹן מְהֵימְנִין בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן:
לג הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לָתוּר לָכֶם מָקוֹם לַחֲנֹתְכֶם
בָּאֵשׁ ׀ לַיְלָה לְרָאֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן
יוֹמָם: הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לְתוּר לָכֶם מָקוֹם לַחֲנֹתְכֶם
בָּאֵשׁ ׀ לַיְלָה לַרְאוֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם:
דִּי מְדַבַּר קֳדָמֵיכוֹן בְּאָרְחָא לְאִתְקָנָאָה לְכוֹן אֲתַר בֵּית
מֵישְׁרֵי לַאֲשָׁרֵיוּתְכוֹן בְּעַמּוּדָא דְאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא
לַאֲחָזָיוּתְכוֹן בְּאָרְחָא דִּי תְהָכוֹן בַּהּ וּבְעַמּוּדָא דַעֲנָנָא
בִּיוֹמָא: לד וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף
וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יָת קַל פִּתְגָמֵיכוֹן וּרְגַז
וְקַיֵּם לְמֵימָר: לה אִם־יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר
הָרָע הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת
לַאֲבֹתֵיכֶם: אִם־יִרְאֶה אִישׁ בֶּאֱנָשִׁים הָאֱלֹהָה הַדָּרָא
הַזֶּה יָת אַרְעָא טַבְתָּא דִּי קַיֵּימִית לְמִתַּן לַאֲבָהָתְכוֹן: לו זוּלָתִי כָּלֵב
בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־
בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה: זוּלָתֵי כָּלֵב
בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־אַרְעָא דִּי דְרַךְ בַּהּ וְלִבְנוֹהִי חֲלָף
דִּי אַשְׁלִים בָּתַר דַּחֲלְתָּא דַיְיָ: לז גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה
בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם: גַּם־בִּי הִתְאַנַּף
יְהוָה בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם: אַף עֲלַי
הֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ בְּדִילְכוֹן לְמֵימָר אַף אַתְּ לָא תֵעוֹל
תַּמָּן: לח יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה
אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל: יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא יַנְחִלֶנָּה
אֶת־יִשְׂרָאֵל: יְהוֹשַׁע בַּר נוּן דְּקָאֵם קֳדָמָךְ הוּא יֵעוֹל תַּמָּן
יָתַהּ תַּקֵּף אֲרֵי הוּא יַחְסְנִנַּהּ לְיִשְׂרָאֵל:
רביעי לט וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר
לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם
אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִירָשׁוּהָ: וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה
וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה
וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִירָשׁוּהָ: וְטַפְּלְכוֹן דִּי אֲמַרְתּוּן לְבִזָּא
יְהוֹן וּבְנֵיכוֹן דִּי לָא יָדְעוּ יוֹמָא דֵין טַב וּבִישׁ אִנּוּן יֵעֲלוּן
לְתַמָּן וּלְהוֹן אֶתְּנִנַּהּ וְאִנּוּן יֵירְתְנַּהּ: מ וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם
וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף: וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם וּסְעוּ
הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף: וְאַתּוּן אִתְפְּנִיוּ לְכוֹן וְטוּלוּ
לְמַדְבְּרָא אֹרַח יַמָּא דְסוּף: מא וַתַּעֲנוּ ׀ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי
חָטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ
לַעֲלֹת הָהָרָה: וַתַּעֲנוּ ׀ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ
נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ

אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַתְּהִינוּ לַעֲלֹת הָהָרָה: וַאֲתְבְּתוּן
וַאֲמַרְתּוּן לִי חַבְנָא קֳדָם יְיָ אֲנַחְנָא נִסַּק וּנְגִיחַ בֵּהּ קְרָב
כְּכֹל דִּי פַּקְדָנָא יְיָ אֱלָהָנָא וְזַרְזְתּוּן גְּבַר יָת מָנֵי קְרָבֵהּ
וְשָׁרֵיתוּן לְמִסַּק לְטוּרָא: מב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֱמֹר לָהֶם
לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ
לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֱמֹר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ
וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם:
וַאֲמַר יְיָ לִי אֱמַר לְהוֹן לָא תִסְקוּן וְלָא תִגִיחוּן קְרָב אֲרֵי
לַית שְׁכִנְתִּי שָׁרְיָא בֵּינֵיכוֹן וְלָא תִתְבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי
דְבָבֵיכוֹן: מג וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ
אֶת־פִּי יְהוָה וַתָּזִדוּ וַתַּעֲלוּ הָהָרָה: וַאֲמַרֵּ אֲלֵיכוֹן וְלָא
שְׁמַעְתּוּן וַתְּמָרוּ אֶת־פֻּם יְהוָה וַתְּזִדוּ וַתְּסַקוּ הָהָרָה:
וּמַלֶּלִית עִמְּכוֹן וְלָא קַבֶּלְתּוּן וְסָרַבְתּוּן עַל גְּזֵרַת מֵימְרָא
דַּיְיָ וַאֲרַשְׁעְתּוּן וּסְלֶקְתּוּן לְטוּרָא: מד וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב
בָּהָר הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה
הַדְּבֹרִים וַיַּכְּתוּ אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה: וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי
הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא לְקֳרָאתְכוֹן וְיִרְדְּפוּ אֶתְכוֹן כַּאֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבָרִים וְיַכְּתוּ אֶתְכוֹן בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה: וּנְפַק
אֱמֹרָאָה דְיָתֵב בְּטוּרָא הַהוּא לְקֳדָמוּתְכוֹן וּרְדָפוּ יָתְכוֹן
כְּמָא דִי נַתְזָן דַּבַּרְיָתָא וּטָרָדוּ יָתְכוֹן בְּשֵׂעִיר עַד חָרְמָה:
מה וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה בְּקֹלְכֶם
וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם: וַתְּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שְׁמַע
יְהוָה בְּקֹלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם: וְתַבְתּוּן וּבְכִיתוּן קֳדָם
יְיָ וְלָא קַבֵּיל יְיָ צְלוֹתְכוֹן וְלָא אַצִית לְמֵלֵיכוֹן: מו וַתֵּשְׁבוּ
בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם: וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ
יָמִים רַבִּים כְּיוֹמַיָּא אִלֵּין דְּיִתְבְתּוּן: וּיְתַבְתּוּן בִּרְקָם יוֹמִין
סַגִּיאִין כְּיוֹמַיָּא דִּי יְתַבְתּוּן: א וַנִּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ
יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר
יָמִים רַבִּים: וַנִּפֶן וְנִסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֵלַי וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים: וְאִתְפְּנֵינָא
וּנְטַלְנָא לְמַדְבְּרָא אֹרַח יַמָּא דְסוּף כְּמָא דִי מַלִּיל יְיָ עִמִּי
וְאַקֵּפְנָא יָת טוּרָא דְשֵׂעִיר יוֹמִין סַגִּיאִין: ס
חמישי ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר: וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימָר: ג רַב־לָכֶם סֹב אֶת־הָהָר
הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפְנָה: רַב־לְכוֹן סְחַר יָת טוּרָא הָדֵין אִתְפְּנִיוּ
לְכוֹן צָפּוּנָה: ד וְאֶת־הָעָם צַו לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים
בִּגְבוּל אֲחֵיכֶם בְּנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיִירְאוּ מִכֶּם
וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: וְאֶת־עַמָּא צַו לֵאמֹר אַתּוּן עָבְרִים בִּגְבוּל
אֲחֵיכוֹן בְּנֵי־עֵשָׂו הַיָּתְבִין בְּשֵׂעִיר וְיִירְאוּ מִנְּכוֹן וְתִסְתַּמְּרוּן
מְאֹד: וְיָת עַמָּא פַּקֵּד לְמֵימַר אַתּוּן עָבְרִין בִּתְחוּם אֲחוּכוֹן
בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר וְיִדְחֲלוּן מִנְּכוֹן וְתִסְתַּמְּרוּן
לַחֲדָא: ה אַל־תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא־אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד
מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר:
אַל־תִּתְגָּרוּ בָּם כִּי לָא־אֶתֵּן לְכֹם מֵאַרְעָם עַד מִדְרַךְ
כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נְתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר: לָא תִתְגָּרוּן
בְּהוֹן אֲרֵי לָא אֶתֵּן לְכוֹן מֵאַרְעֲהוֹן עַד מִדְרַךְ פַּרְסַת רִגְלָא
אֲרֵי יְרָתָא לְעֵשָׂו יְהָבִית יָת טוּרָא דְשֵׂעִיר: ו אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ
מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף
וּשְׁתִיתֶם: אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם
תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וּשְׁתִיתֶם: עִבּוּרָא תִּזְבְּנוּן מִנְּהוֹן
בְּכַסְפָּא וְתֵיכְלוּן וְאַף מַיָּא תִּכְרוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא וְתִשְׁתּוּן:
ז כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ
אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה ׀ אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר: כְּ יְהוָה אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ
בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדָךְ יָדַע לֶהְתְּךָ אֶת־הַמַּדְבָּר הָרָב הָדֵין זֶה ׀
אַרְבְּעִין שְׁנָה יְהוָה אֱלָהָךְ עִמָּךְ לָא חָסַרְתָּ דָּבָר: אֲרֵי יְיָ
אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ בְּכָל עֲבַד יְדָךְ סַפֵּק לָךְ צָרְכָךְ בְּמֵהֲכָךְ
לְמַדְבְּרָא רַבָּא הָדֵין דְּנָן אַרְבְּעִין שְׁנִין מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ
בְּסַעֲדָךְ לָא מְנַעְתָּא מִדַּעַם: ח וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ
בְּנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת
וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר וַנִּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב: וַנַּעֲבֹר מֵאֵת
אֲחוּנָא בְנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר מֵאוֹרַח מֵישָׁרָא מֵאֵילַת
וּמֵעֶצְיֹן גֶּבֶר וְאִתְפְּנֵינָא וַעֲבַרְנָא אוֹרַח מַדְבְּרָא דְמוֹאָב:
ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תָּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגַּר בָּם
מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט
נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תָּצַר אֶת־
מוֹאָב וְאַל־תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ
יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה: וַאֲמַר יְיָ לִי לָא
תְצוּר עַל מוֹאָבָאי וְלָא תִתְגְּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן קְרַב אֲרֵי

לָא אֶתֵּן לָךְ מֵאַרְעֲהּ יְרָתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהָבִית יָת לְחָיַת
יְרָתָא׃ י הָאֱמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם
כָּעֲנָקִים׃ הָאֱמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם
כָּעֲנָקִים׃ אֵימָתָנִי מִלְקַדְמִין יְתִיבוּ בַהּ עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף
כְּגַבָּרַיָּא׃ יא רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים
יִקְרְאוּ לָהֶם אֵמִים׃ רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כָּעֲנָקִים
וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ לָהֶם אֵמִים׃ גִּבָּרֵאי מִתְחַשְּׁבִין אַף אִנּוּן
כְּגַבָּרֵאי וּמוֹאָבָאֵי יִקְרַן לְהוֹן אֵימְתָנֵי׃ יב וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ
הַחֹרִים׀ לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם
וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ
אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם׃ וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים׀ לְפָנִים וּבְנֵי
עֵשָׂו יְרָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם׃ וּבְשֵׂעִיר
יְתִיבוּ חָרָאֵי מִלְקַדְמִין וּבְנֵי עֵשָׂו תָּרְכִנּוּן וְשֵׁצִיבוּן
מִקָּדָמֵיהוֹן וְיָתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן כְּמָא דִּי עֲבַד יִשְׂרָאֵל לַאֲרָעָא
יְרָתָתֵהּ דֵּיהַב יְיָ לְהוֹן׃ יג עַתָּה קֻמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל
זֶרֶד וַנַּעֲבֹר אֶת־נַחַל זֶרֶד׃ עַתָּה קוּמוּ וְעִבְרוּ לְכוֹן אֶת־נַחַל
זֶרֶד וַנַּעֲבַר אֶת־נַחַל זֶרֶד׃ כְּעַן קוּמוּ וְעִבְרוּ לְכוֹן יָת נַחֲלָא
דְּזָרֶד וַעֲבַרְנָא יָת נַחֲלָא דְּזָרֶד׃ יד וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ ׀
מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זֶרֶד שְׁלֹשִׁים
וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב
הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם׃ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ ׀
מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זֶרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה
שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם׃ וְיוֹמָא דִּי הַלָכְנָא מִרְקַם גֵּיאָה
עַד דִּי עַבַרְנָא יָת נַחֲלָא דְּזָרֶד תְּלָתִין וְתַמְנֵי שְׁנִין עַד דְּסַף
כָּל דָּרָא גִּבָּרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא כְּמָא דִּי קַיֶּים
יְיָ לְהוֹן׃ טו וְגַם יַד־יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהָמֵם מִקֶּרֶב
הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם׃ וְגַם יַד־יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהָמֵם מִקֶּרֶב
הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם׃ וְאַף מָטָא מִן קֳדָם יְיָ חֲוַת בְּהוֹן
לְשֵׁצָיוּתְהוֹן מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא עַד דְּשֵׁלִימוּ׃ טז וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־
תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם׃ וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם׃ וַהֲוָה
כַּד שְׁלִימוּ כָּל גִּבָּרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לְמָמַת מִגּוֹ עַמָּא׃ ס
יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ וַיְדַבֵּר יְיָ אֲלַי לְאֵמַר׃
יח אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל וּמַלֵּיל יְיָ עִמִּי לְמֵימָר׃ יח אַתְּ עָבֵר יוֹמָא דֵּין יָת תְּחוּם מוֹאָב יָת לְחָיַת׃ יט וְקָרַבְתָּ
מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל־תְּצָרֵם וְאַל־תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן
מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה׃
וְקָרַבְתְּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל־תְּצָרֵם וְאַל־תִּתְגָּר בָּם כִּי
לֹא־אֶתֵּן מֵאֲרָע בְּנֵי־עַמּוֹן לָךְ יְרוּתָה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ
יְרוּתָה׃ וְתִתְקָרֵב לְקֳבֵל בְּנֵי עַמּוֹן לָא תְצוּר עֲלֵיהוֹן וְלָא
תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן מֵאַרְעָא בְּנֵי עַמּוֹן
לָךְ יְרָתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהָבִתַהּ יְרָתָא׃ כ אֶרֶץ־רְפָאִים
תֵּחָשֵׁב אַף־הִוא רְפָאִים יֵשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים
יִקְרְאוּ לָהֶם זַמְזֻמִּים׃ אַרְעָא דְּרְפָאִים תֵּחְשַׁב אַף־הִיא
רְפָאִים יָשְׁבוּ־בַהּ לְפָנִים וְהָעַמּוֹנָיֵא יִקְרְאוּ לָהֶם זַמְזֻמִּים׃
אַרְעָא גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבָא אַף הִיא גִּבָּרַיָּא יְתִיבוּ בַהּ
מִלְקַדְמִין וְעַמּוֹנָאֵי קָרֵן לְהוֹן חֲשָׁבָנִי׃ כא עַם גָּדוֹל וְרַב
וָרָם כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ
תַּחְתָּם׃ עַם גְּדוֹל וְרַב וְרָם כְּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה
מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃ עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף
כְּגַבָּרַיָּא וְשֵׁצִיבוּן יְיָ מִקָּדָמֵיהוֹן וְתָרְכִנּוּן וְיָתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן׃
כב כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר
הִשְׁמִיד אֶת־הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר
הִשְׁמִיד אֶת־הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם
הַזֶּה׃ כְּמָא דִּי עֲבַד לִבְנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר דִּי שֵׁצִי יָת
חוֹרָאֵי מִקָּדָמֵיהוֹן וְתָרְכִנּוּן וְיָתִיבוּ בְאַתְרֵיהוֹן עַד יוֹמָא
הָדֵין׃ כג וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד־עַזָּה כַּפְתֹּרִים
הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר הִשְׁמִידֵם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃ וְהָעַוִּים
הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד־עַזָּה כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר
הִשְׁמִידֵם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃ וַעֲוָאֵי דְּיָתְבִין בְּדָפִיתַ עַד עַזָּה
קַפּוּטָקָאֵי דִּנְפָקוּ מִקַּפּוּטְקָיָא שֵׁצָּנוּן וְיָתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן׃
כד קוּמוּ סְּעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ
אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ
וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃ קוּמוּ סְּעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה
נְתַתִּי בִּידָךְ אֶת־סִיחוֹן מַלְכָּא־חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְעֵהּ הָחֵל
רָשׁ וְהִתְגָּר בֵּהּ מִלְחָמָה׃ קוּמוּ טוּלוּ וְעִבְרוּ יָת נַחֲלָא
דְאַרְנֹן חֲזֵי דְמָסְרִית בִּידָךְ יָת סִיחֹן מַלְכָּא דְּחֶשְׁבּוֹן
אֱמֹרָאָה וְיָת אַרְעֵהּ שְׁרֵי לְתָרְכוּתֵהּ וְאִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמֵּהּ

קָרָבָא׃ כה הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל֙ תֵּת פַּחְדְּךָ֣ וְיִרְאָתְךָ֔ עַל־פְּנֵ֖י
הָעַמִּ֣ים תַּחַ֑ת כָּל־הַשָּׁמְעִ֣ים אֶת־שִׁמְעֲךָ֗ וְרָגְזוּ֙
וְחָלוּ֙ מִפָּנֶ֔יךָ׃ הַיּ֥וֹם הַזֶּ֖ה אָחֵ֣ל תֵּת֙ פַּחְדְּךָ֣ וְיִרְאָתְךָ֔ עַל־פְּנֵ֖י
הָעַמִּ֣ים תַּחַ֑ת כָּל־הַשָּׁמְעִ֣ים אֶת־שִׁמְעֲךָ֗ וְרָגְזוּ֙ וְחָלְ֣וּ
מִפָּנֶ֔יךָ׃ יוֹמָ֣א הָדֵ֔ין אֲשָׁרֵ֥י לְמִתַּ֖ן זַעְתְּךָ֣ וְדַחֲלָתְךָ֑ עַל֙ אַפֵּ֣י
עַמְמַיָּ֔א דִּ֥י תְחוֹת֖ כָּל֙ שְׁמַיָּ֔א דִּ֚י יִשְׁמְעוּן֙ שְׁמָעֲךָ֔ וְיִזְעוּן֙
וְיִדְחֲל֔וּן מִן־קֳדָמָֽךְ׃ כו וָאֶשְׁלַ֤ח מַלְאָכִים֙ מִמִּדְבַּ֣ר קְדֵמ֔וֹת
אֶל־סִיחֹ֖ן מֶ֣לֶךְ חֶשְׁבּ֑וֹן דִּבְרֵ֥י שָׁלֹ֖ום לֵאמֹֽר׃ וָאֶשְׁלַ֤ח
מַלְאָכִים֙ מִמִּדְבַּ֣ר קְדֵמ֔וֹת אֶל־סִיחֹ֖ן מֶ֣לֶךְ חֶשְׁבּ֑וֹן דִּבְרֵ֥י
שָׁלֹ֖ום לֵאמֹֽר׃ וּשְׁלָחִ֣ית אִזְּדִ֔ין מִמַּדְבְּרָ֖א דְּקֶדְמ֣וֹת לְוָ֑ת
סִיחוֹן֙ מַלְכָּ֣א דְחֶשְׁבּ֔וֹן פִּתְגָמֵ֥י שְׁלָמָ֖א לְמֵימָֽר׃ כז אֶֽעְבְּרָ֥ה
בְאַרְצֶ֖ךָ בַּדֶּ֣רֶךְ בַּדֶּ֣רֶךְ אֵלֵ֑ךְ לֹ֥א אָס֖וּר יָמִ֥ין וּשְׂמֹאֽול׃
אֶעְבְּרָ֥ה בְאַרְצָ֖ךְ בַּדֶּ֣רֶךְ בַּדֶּ֣רֶךְ אֵלֵ֑ךְ לֹ֥א אָסוּר֙ יָמִ֣ין וּשְׂמֹאֽול׃
אֵעְבַּ֣ר בְּאַרְעָ֔ךְ בְּאָרְחָ֥א בְאָרְחָ֖א אֵזַ֣ל לָ֑א אֶסְטֵ֥י יַמִּ֖ינָא
וּשְׂמָאלָֽא׃ כח אָכֶ֤ל בַּכֶּ֙סֶף֙ תַּשְׁבִּרֵ֣נִי וְאָכַ֔לְתִּי וּמַ֥יִם בַּכֶּ֖סֶף
תִּתֶּן־לִ֑י וְשָׁתֵ֕יתִי רַ֖ק אֶֽעְבְּרָ֥ה בְרַגְלָֽי׃ אָכֶ֤ל בַּכֶּ֙סֶף֙
תַּשְׁבִּרֵ֣נִי וּמַ֥יִם בַּכֶּ֙סֶף֙ תִּתֶּן־לִ֔י וְשָׁתֵ֕יתִי רַ֖ק אֶֽעְבְּרָ֥ה
בְרַגְלָֽי׃ עִבּוּרָ֣א בְכַסְפָּ֔א תְּזַבְּנֵ֖ן לִ֑י וְאֵיכוֹל֙ וּמַיָּ֔א בְּכַסְפָּ֖א
תִּתֶּן־לִ֑י וְאֶשְׁתֵּ֕י לְחֹ֖וד אֶֽעְבַּ֥ר בְּרַגְלָֽי׃ כט כַּאֲשֶׁ֨ר עָשׂ֤וּ לִי֙
בְּנֵ֣י עֵשָׂ֔ו הַיֹּשְׁבִ֖ים בְּשֵׂעִ֑יר וְהַמֹּואָבִ֞ים הַיֹּשְׁבִ֣ים בְּעָ֗ר עַ֤ד
אֲשֶׁר־אֶֽעֱבֹר֙ אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן אֶל־הָאָ֕רֶץ אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖ינוּ
נֹתֵ֣ן לָ֑נוּ׃ כַּאֲשֶׁ֨ר עָשׂ֤וּ לִי֙ בְּנֵ֣י עֵשָׂ֔ו הַיֹּשְׁבִ֖ים בְּשֵׂעִ֑יר
וְהַמֹּואָבִ֞ים הַיֹּשְׁבִ֣ים בְּעָ֗ר עַ֤ד אֲשֶׁר־אֶֽעֱבֹר֙ אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן
אֶל־הָאָ֕רֶץ אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖ינוּ נֹתֵ֣ן לָ֑נוּ׃ כִּמָא דִּ֥י עֲבָד֛וּ לִ֖י
בְּנֵ֣י עֵשָׂ֔ו דִּיתְבִ֖ין בְּשֵׂעִ֑יר וּמוֹאָבֵ֞י דִּיתְבִ֣ין בלְחָ֗ית עַד
דְּאֶעְבַּ֤ר יָת יַרְדְּנָא֙ לְאַרְעָ֔א דַּיְיָ֥ אֱלָהָ֖נָא יָהֵ֥ב לָ֑נָא׃ ל וְלֹ֣א
אָבָ֗ה סִיחֹן֙ מֶ֣לֶךְ חֶשְׁבּ֔וֹן הַֽעֲבִרֵ֖נוּ בֹּ֑ו כִּֽי־הִקְשָׁ֣ה יְהוָ֣ה
אֱלֹהֶ֗יךָ אֶת־רוּחֹו֙ וְאִמֵּ֣ץ אֶת־לְבָבֹ֔ו לְמַ֙עַן֙ תִּתֹּ֣ו בְיָדְךָ֔
כַּיֹּ֖ום הַזֶּֽה׃ וְלָ֣א אָבָ֔ה סִיחֹ֖ן מַלְכָּ֣א דְחֶשְׁבּ֑וֹן הַֽעֲבָרֵ֖נָא בֵּ֑ה
כִּֽי־הַקְשָׁ֣ה יְהוָ֣ה אֱלָהֵ֗יהּ אֶת־רוּחֵ֔הּ וְאַמֵּ֖יץ אֶת־לִבָּ֑הּ לְמַ֙עַן֙
תִּתֵּ֣ו בִידֵ֔ךְ כְּיֹומָ֖א הָדֵֽין׃ וְלָ֣א אָבֵ֔י סִיחֹ֖ן מַלְכָּ֣א דְחֶשְׁבּ֑וֹן
לְמִשְׁבְּקָ֨נָא לְמַעְבַּ֤ר בִּתְחוּמֵה֙ אֲרֵ֣י אַקְשִׁ֔י יְיָ֥ אֱלָהָ֖ךְ יָת֙ רוּחֵ֔ה
וְתַקֵּ֖יף יָת֙ לִבֵּ֔ה בְּדִיל֙ לְמִמְסְרֵ֣ה בִידָ֔ךְ כְּיוֹמָ֖א הָדֵֽין׃ ס
ששי לא וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלַ֔י רְאֵ֥ה הַחִלֹּ֖תִי תֵּ֣ת לְפָנֶ֑יךָ אֶת־סִיחֹ֖ן
וְאֶת־אַרְצֹ֥ו הָחֵ֖ל רָ֣שׁ לָרֶ֑שֶׁת אֶת־אַרְצֹֽו׃ וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלַ֔י רְאֵ֥ה הַחִלֹּ֖תִי תֵּ֣ת לְפָנֶ֑יךָ אֶת־סִיחֹן֙
וְאֶת־אַרְצֹ֣ו הָחֵ֔ל רָ֖שׁ לָרֶ֣שֶׁת אֶת־אַרְצֹֽו׃ וַאֲמַר֙ יְיָ֣ לִי֮ חֲזִ֣י
שָׁרִ֣יתִי לְמִסַּר֩ קֳדָמָ֨ךְ יָת֜ סִיחֹ֤ן וְיָת֙ אַרְעֵ֣ה שְׁרִ֔י לְתָרְכוּתֵ֖ה
לְמֵירַ֣ת יָת֑ אַרְעֵ֖ה׃ לב וַיֵּצֵ֨א֙ סִיחֹ֣ן לִקְרָאתֵ֔נוּ הֽוּא֙ וְכָל־
עַמֹּ֔ו לַמִּלְחָמָ֖ה יָהְצָֽה׃ וַיֵּצֵ֨א֙ סִיחֹ֣ן לִקְרָאתֵ֔נוּ הֽוּא֙ וְכָל־עַמֹּ֔ו
לַמִּלְחָמָ֖ה יָהְצָֽה׃ וּנְפַ֨ק סִיחֹ֜ן לְקֳדָמוּתָ֗נָא הוּא֙ וְכָל עַמֵּ֔ה
לַאֲגָ֖חָא קְרָבָ֑א לְיָהַֽץ׃ לג וַיִּתְּנֵ֥הוּ יְהוָ֛ה אֱלֹהֵ֖ינוּ לְפָנֵ֑ינוּ וַנַּ֣ךְ
אֹתֹ֗ו כתיב ואת־בנו קרי וְאֶת־בָּנָיו֙ וְאֶת־כָּל־עַמֹּֽו׃ וַיִּתְּנֵ֥הוּ
יְהוָ֛ה אֱלֹהֵ֖ינוּ לְפָנֵ֑ינוּ וַנַּ֣ךְ אֹתֹ֗ו וְאֶת־בָּנָיו֙ וְאֶת־כָּל־עַמֹּֽו׃
וּמְסַרֵ֤ה יְיָ֙ אֱלָהָ֔נָא קֳדָמָ֖נָא וּמְחֵ֣נָא יָתֵ֑ה וְיָת֙ בְּנוֹהִ֔י וְיָת֙ כָּל
עַמֵּ֔ה׃ לד וַנִּלְכֹּ֣ד אֶת־כָּל־עָרָיו֮ בָּעֵת֒ הַהִ֣וא וַנַּחֲרֵ֗ם
אֶת־כָּל־עִ֤יר מְתִם֙ וְהַנָּשִׁ֣ים וְהַטַּ֔ף לֹ֥א הִשְׁאַ֖רְנוּ שָׂרִֽיד׃
וַנִּלְכֹּד֙ אֶת־כָּל־עָרָיו֮ בָּעֵת֒ הַהִ֣וא וַנַּחֲרֵ֗ם אֶת־כָּל־עִ֤יר מְתִם֙
וְהַנָּשִׁ֣ים וְהַטַּ֔ף לֹ֥א הִשְׁאַ֖רְנוּ שָׂרִֽיד׃ וּכְבַשְׁנָ֤ה יָת֙ כָּל
קִרְוֹהִ֣י בְּעִדָּנָ֔א הַהִ֖יא וְגַמַּרְנָ֑א יָת֙ כָּל֙ קִרְוֵ֣י גֻבְרַיָּ֔א וּנְשַׁיָּ֖א
וְטַפְלָ֑א לָ֥א אַשְׁאַרְנָ֖א מְשֵׁזֵֽב׃ לה רַ֚ק הַבְּהֵמָ֣ה בָּזַ֔זְנוּ לָ֖נוּ
וּשְׁלַ֣ל הֶֽעָרִ֑ים אֲשֶׁ֥ר לָכָ֖דְנוּ׃ רַ֚ק הַבְּהֵמָ֣ה בָּזַ֔זְנוּ לָ֖נוּ וּשְׁלַ֣ל
הֶֽעָרִ֑ים אֲשֶׁ֥ר לָכָ֖דְנוּ׃ לְחוֹד֙ בְּעִידָ֔נָא בַּזֵּ֥נָא לָ֖נָא וַעֲדֵי֙ קִרְוַיָּ֔א
דִּי֙ כְּבַשְׁנָ֔א׃ לו מֵֽעֲרֹעֵ֗ר אֲשֶׁ֤ר עַל־שְׂפַת־נַ֙חַל֙ אַרְנֹ֔ן וְהָעִ֗יר
אֲשֶׁ֤ר בַּנַּ֙חַל֙ וְעַד־הַגִּלְעָ֔ד לֹ֥א הָיְתָ֖ה קִרְיָ֑ה אֲשֶׁ֥ר שָׂגְבָ֖ה
מִמֶּ֑נּוּ אֶת־הַכֹּ֔ל נָתַ֥ן יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֥ינוּ לְפָנֵֽינוּ׃ מֵֽעֲרֹעֵ֗ר אֲשֶׁ֤ר
עַל־שְׂפַת־נַ֙חַל֙ אַרְנֹ֔ן וְהָעִ֗יר אֲשֶׁ֤ר בַּנַּ֙חַל֙ וְעַד־הַגִּלְעָ֔ד לֹ֥א
הָיְתָ֖ה קִרְיָ֑ה אֲשֶׁ֥ר שָׂגְבָ֖ה מִמֶּ֑נּוּ אֶת־הַכֹּ֔ל נָתַ֥ן יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֥ינוּ
לְפָנֵֽינוּ׃ מֵֽעֲרֹעֵ֗ר דִּ֤י עַל כֵּ֙יף֙ נַחְלָ֔א דְּאַרְנֹ֔ן וְקִרְתָּ֗א דִּ֤י
בְנַחְלָא֙ וְעַד גִּלְעָ֔ד לָ֥א הֲוַ֖ת קִרְתָּ֑א דִּ֤י תְקֵפַת֙ מִנָּ֔א יָת֙ כֹּ֔לָּא
מְסַ֖ר יְיָ֥ אֱלָהָ֖נָא קֳדָמָֽנָא׃ לז רַ֗ק אֶל־אֶ֙רֶץ֙ בְּנֵ֣י עַמֹּ֔ון לֹ֥א
קָרַ֖בְתָּ כָּל־יַ֣ד נַ֑חַל יַבֹּ֕ק וְעָרֵ֖י הָהָ֑ר וְכֹ֖ל אֲשֶׁר־צִוָּ֥ה יְהוָ֖ה
אֱלֹהֵ֥ינוּ לְפָנֵֽינוּ׃ רַ֗ק אֶל־אֶ֙רֶץ֙ בְּנֵ֣י עַמֹּ֔ון לֹ֥א קָרַ֖בְתָּ כָּל־יַ֣ד נַ֑חַל יַבֹּ֕ק
וְעָרֵ֖י הָהָ֑ר וְכֹ֖ל אֲשֶׁר־צִוָּ֥ה יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֥ינוּ׃ לְחוֹד֙ לְאַרְעָ֔א
בְּנֵ֣י עַמּ֔וֹן לָ֥א קָרַ֖בְתָּא כָּל֙ כֵּ֣יף֙ נַחְלָ֔א וְקִרְוֵ֥י טוּרָ֖א
וְכֹ֣ל דִּי֮ פַּקִּ֣יד יְיָ֣ אֱלָהָ֒נָא׃ א וַנֵּ֣פֶן וַנַּ֔עַל דֶּ֖רֶךְ הַבָּשָׁ֑ן וַיֵּצֵ֨א
עֹ֜וג מֶ֣לֶךְ־הַבָּשָׁ֗ן לִקְרָאתֵ֙נוּ֙ הֽוּא֙ וְכָל־עַמֹּ֔ו לַמִּלְחָמָ֖ה
אֶדְרֶֽעִי׃ וַנֵּ֣פֶן וַנַּ֔עַל דֶּ֖רֶךְ הַבָּשָׁ֑ן וַיֵּצֵ֨א עֹ֜וג מֶ֣לֶךְ־הַבָּשָׁ֗ן
לִקְרָאתֵ֙נוּ֙ הֽוּא֙ וְכָל־עַמֹּ֔ו לַמִּלְחָמָ֖ה אֶדְרֶֽעִי׃ וְאִתְפְּנִינָ֤א
וְסִלֶּקְנָא֙ אֹ֣רַח דְּמִתְּנָ֔ן וּנְפַ֨ק עוֹג֙ מַלְכָּ֣א דְמַתְּנָ֔ן לְקֳדָמוּתָ֗נָא
הוּא֙ וְכָל עַמֵּ֔ה לַאֲגָ֖חָא קְרָבָ֑א אֶדְרֶֽעִי׃ ב וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלַ֔י
אַל־תִּירָ֥א אֹתֹ֖ו כִּ֣י בְיָדְךָ֣ נָתַ֔תִּי אֹתֹ֥ו וְאֶת־כָּל־עַמֹּ֖ו

וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תִּירָא
אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ
לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן:
וַאֲמַר יְיָ לִי לָא תִדְחַל יָתֵהּ אֲרֵי בִידָךְ מְסָרִית יָתֵהּ וְיָת
כָּל עַמֵּהּ וְיָת אַרְעֵהּ וְתַעְבֵּד לֵהּ כְּמָא דִי עֲבַדְתָּא לְסִיחֹן
מַלְכָּא דֶאֱמֹרָאָה דִי יָתֵב בְּחֶשְׁבּוֹן: ג וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּיָדֵנוּ גַּם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וַנַּכֵּהוּ
עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד: וַיְיָתֵּן יְהוָה אֱלָהֵינוּ בִּידָנוּ גַּם
אֶת־עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן וְיָת כָּל עַמֵּהּ וּמְחֵנוֹהִי עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לֵהּ
מְשֻׁזָּב: ד וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לֹא הָיְתָה
קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים עִיר כָּל־חֶבֶל
אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עָרָיו בָּעֵת
הַהִוא לֹא הֲיָתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים עִיר
כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: וּכְבִשְׁנָא יָת כָּל
קִרְוֹהִי בְּעִדָּנָא הַהִיא לָא הֲוַת קַרְתָּא דִי לָא נְסִבְנָא מִנְּהוֹן
שִׁתִּין קִרְוִין כָּל בֵּית פֻּלְגָּא טָרְכוֹנָא מַלְכוּתָא דְעוֹג בְּמַתְנָן:
ה כָּל־אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרוֹת חוֹמָה גְּבֹהָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ
לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד: כָּל־אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרֹת
חוֹמָה גְּבֹהָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד:
כָּל אִלֵּין קִרְוִין קְרִיכִין מַקָּפָן שׁוּר רָם דִּילְהֶן דָּשִׁין וְעַבְּרִין
בַּר מִקְרֵי פַּצְחָיָא סַגִּי לַחְדָּא: ו וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר
עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים
וְהַטָּף: וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים וְהַטָּף: וְגַמָּרְנָא יָתְהוֹן כְּמָא
דִי עֲבַדְנָא לְסִיחֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן גַּמַּר כָּל קִרְוֵי גֻבְרַיָּא
נָשַׁיָּא וְטַפְלָא: ז וְכָל־הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הֶעָרִים בָּזְזוּנוּ לָנוּ:
וְכָל־הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הֶעָרִים בָּזְזוּנוּ לָנוּ: וְכָל בְּעִירָא וַעֲדֵי
קִרְוַיָּא בְּזָנָא לָנָא: ח וַנִּקַּח בָּעֵת הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד
שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן
עַד־הַר חֶרְמוֹן: וּנְסַבְנָא בְּעִדָּנָא הַהִיא יָת אַרְעָא מִידָּא תְּרֵין מַלְכֵי
חֶרְמוֹן: וּנְסִבְנָא בְּעִדָּנָא הַהִיא יָת אַרְעָא מִידָּא תְּרֵין מַלְכֵי
אֱמֹרָאָה דִי בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מִנַּחֲלָא דְאַרְנֹן עַד טוּרָא
דְּחֶרְמוֹן: ט צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ־
לוֹ שְׂנִיר: צִידֹנָיֵא קָרָן לְחֶרְמוֹן סִרְיֹן וֶאֱמֹרָאֵי קָרָן לֵהּ טוּר
שְׂנִיר: צִידְנָאֵי קָרָן לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן וֶאֱמֹרָאֵי יִקְרְאוּ־לֵהּ
תַּלְגָּא: י כָּל ׀ עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן
עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: כָּל ׀ עָרֵי
הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי
מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: כֹּל קִרְוֵי מֵישְׁרָא וְכָל גִּלְעָד וְכָל
דְּמַתְנָן עַד סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי קִרְוֵי מַלְכוּתָא דְעוֹג בְּמַתְנָן:
יא כִּי רַק־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הִנֵּה
עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹה הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע
אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת רָחְבָּהּ בְּאַמַּת־אִישׁ: כִּי
רַק־עוֹג מַלְכָּא דְבָשָׁן נְשָׁאַר מִיְּתַר רְפָאֵי הָא עַרְסֵהּ עַרְסָא דְפַרְזְלָא הֲלָא
הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תְּשַׁע אַמִּין אָרְכַּהּ וְאַרְבַּע אַמִּין פְּתָיֵהּ
בְּאַמַּת מְלֵךְ: יב וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא
מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצִי הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו
נָתַתִּי לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי: וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת
הַהִוא מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצֵי הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו
נָתַתִּי לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי: וְיָת אַרְעָא הָדָא יְרִיתְנָא בְּעִדָּנָא
הַהִיא מֵעַרְעֵר דִּי עַל נַחֲלָא דְאַרְנֹן וּפַלְגוּת טוּרָא דְגִלְעָד
וְקִרְוֹהִי יְהָבִית לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד: יג וְיֶתֶר
הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי לַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב לְכָל־הַבָּשָׁן הַהִוא יִקָּרֵא אֶרֶץ
רְפָאִים: וְיֶתֶר הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי לַחֲצִי
שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב לְכָל־הַבָּשָׁן הַהִוא יִקָּרֵא
אֶרֶץ רְפָאִים: וּשְׁאָר גִּלְעָד וְכָל דְּמַתְנָן מַלְכוּתָא דְעוֹג
יְהָבִית לְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמַנַשֶּׁה כֹּל בֵּית פֻּלְגָּהּ טְרָכוֹנָא לְכָל
מַתְנָן הַהוּא מִתְקְרֵי אַרְעָא גִּבָּרַיָּא: יד יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי
וַיִּקְרָא אוֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל
הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אוֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת

יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה נָסִיב יָת כָּל בֵּית פָּלַךְ טַרְכוֹנָא עַד תְּחוּם גְּשׁוּרָאָה וַאֲפֶקִירוֹס וּקְרָא יָתְהוֹן עַל שְׁמֵהּ יָת מַתְנָן כַּפְרָנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הָדֵין׃

שביעי טו וּלְמָכִיר נְתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד׃ וּלְמָכִיר נְתַתִּי אֶת־ הַגִּלְעָד׃ וּלְרֹאובְנִי וְלַגָּדִי נְתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְלָרְאוּבְנִי וְלַגָּדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ וּלְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְּגָד יְהָבִית מִן גִּלְעָד וְעַד נַחֲלָא דְּאַרְנֹן גּוֹ נַחֲלָא וּתְחוּם וְעַד יוּבְקָא דְּנַחֲלָא תְּחוּם בְּנֵי עַמּוֹן׃ יז וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃ וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃ וּמֵישְׁרָא וְיַרְדְּנָא וּתְחוּמֵהּ מִגְּנוֹסַר וְעַד יַמָּא דְּמֵישְׁרָא יַמָּא דְּמַלְחָא תְּחוֹת מַשְׁפֵּךְ מַרְמָתָא מִדִּינְחָא׃ יח וְאֶצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־בְּנֵי־חָיִל׃ וְאֶצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־בְּנֵי־חָיִל׃ וּפַקֻּדִית יָתְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵימָר יְיָ אֱלָהְכוֹן יְהַב לְכוֹן יָת אַרְעָא הָדָא לְמֵירַתָהּ מְזָרְזִין תַּעְבְּרוּן קֳדָם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מְזָרְזֵי חֵילָא׃ יט רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם יָדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ רַק

נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם יָדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ יְשִׁבוּ וּבְעִירְכוֹן יְדַעְנָא אֲרֵי בְעִיר סַגִּי לְכוֹן יְתִבוּן בְּקִרְוֵיכוֹן דִּי יְהָבִית לְכוֹן׃

מפטיר כ עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה ׀ לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה ׀ לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ עַד דִּי יְנִיחַ יְיָ לַאֲחַיכוֹן כְּוָתְכוֹן וְיֵרְתוּן אַף אִנּוּן יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָכוֹן יָהֵב לְכוֹן בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא וּתְתוּבוּן גְּבַר לִירָתָתֵהּ דִּי יְהָבִית לְכוֹן׃ כא וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הָרֹאֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃ וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הָרֹאֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃ וְיָת יְהוֹשׁוּעַ פַּקֵּדִית בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵימָר עֵינָיךְ חָזָאָה יָת כָּל דִּי עֲבַד יְיָ אֱלָהְכוֹן לִתְרֵין מַלְכַיָּא הָאִלֵּין כֵּן יַעְבֵּד יְיָ לְכָל מַלְכְוָתָא דִּי אַתְּ עָבַר לְתַמָּן׃ כב לֹא תִירְאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם׃ לֹא תִירְאוּם כִּי יְהוָה אֱלָהֵיכוֹן הוּא הַנִּלְחֵם לָכֶם׃ לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהְכוֹן מֵימְרֵהּ יְגִיחַ לְכוֹן׃ ס ס ס

ק״ה פסוקים, מלכי״ה סימן.

הפטרה לפרשת דברים בישעיה פרק א

א א חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה׃ ב שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֶּר בָּנִים גִּדַּלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִי׃ ג יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן׃ ד הוֹי ׀ גּוֹי חֹטֵא עַם כֶּבֶד עָוֹן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים מַשְׁחִיתִים עָזְבוּ אֶת־יְהוָה נִאֲצוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נָזֹרוּ אָחוֹר׃ ה עַל־מֶה תֻכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה כָּל־רֹאש לָחֳלִי וְכָל־לֵבָב דַּוָי׃ ו מִכַּף־רֶגֶל וְעַד־רֹאשׁ אֵין־בּוֹ מְתֹם פֶּצַע וְחַבּוּרָה וּמַכָּה טְרִיָּה לֹא־זֹרוּ וְלֹא חֻבָּשׁוּ וְלֹא רֻכְּכָה בַּשָּׁמֶן׃ ז אַרְצְכֶם שְׁמָמָה עָרֵיכֶם שְׂרֻפוֹת אֵשׁ אַדְמַתְכֶם לְנֶגְדְּכֶם זָרִים אֹכְלִים אֹתָהּ וּשְׁמָמָה

כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים כְּסֹדֹם וַעֲמֹרָה׃ ח וְנוֹתְרָה בַת־צִיּוֹן כְּסֻכָּה בְכָרֶם כְּמִלּוֹנָה בְמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה׃ ט לוּלֵי יְהוָה
צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד כִּמְעָט כִּסְדֹם הָיִינוּ לַעֲמֹרָה דָּמִינוּ׃ י שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה קְצִינֵי סְדֹם
הַאֲזִינוּ תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה׃ יא לָמָּה לִי רֹב־זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְהוָה שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת אֵילִים
וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים לֹא חָפָצְתִּי׃ יב כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי־בִקֵּשׁ
זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי׃ יג לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת־שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ
וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא־אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה׃ יד חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָמֹרַח
נִלְאֵיתִי נְשֹׂא׃ טו וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי־תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם
דָּמִים מָלֵאוּ׃ טז רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ׃ יז לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ
מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה׃ יח לְכוּ־נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְהוָה אִם־יִהְיוּ
חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם־יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׃ יט אִם־תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב
הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ׃ כ וְאִם־תְּמָאֲנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תְּאָכְלוּ כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר׃ כא אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה
קִרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים׃ כב כַּסְפֵּךְ הָיָה לְסִיגִים סָבְאֵךְ
מָהוּל בַּמָּיִם׃ כג שָׂרַיִךְ סוֹרְרִים וְחַבְרֵי גַּנָּבִים כֻּלּוֹ אֹהֵב שֹׁחַד וְרֹדֵף שַׁלְמֹנִים יָתוֹם לֹא יִשְׁפֹּטוּ
וְרִיב אַלְמָנָה לֹא־יָבוֹא אֲלֵיהֶם׃ כד לָכֵן נְאֻם הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶנָּחֵם
מִצָּרַי וְאִנָּקְמָה מֵאוֹיְבָי׃ כה וְאָשִׁיבָה יָדִי עָלַיִךְ וְאֶצְרֹף כַּבֹּר סִיגָיִךְ וְאָסִירָה כָּל־בְּדִילָיִךְ׃
כו וְאָשִׁיבָה שֹׁפְטַיִךְ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיֹעֲצַיִךְ כְּבַתְּחִלָּה אַחֲרֵי־כֵן יִקָּרֵא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה
נֶאֱמָנָה׃ כז צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה׃

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעי'** ע"ה **דייטש**